

Голас Радзімы

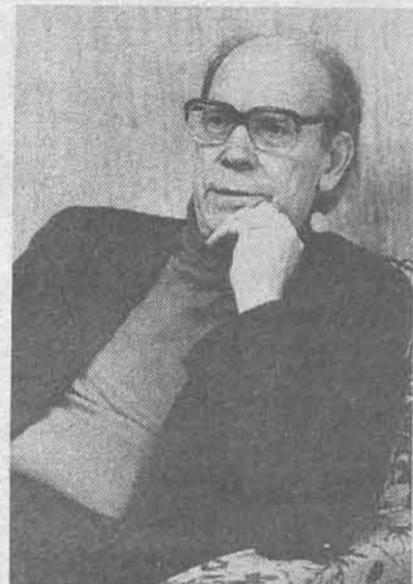
№ 51 22 снежня 1994 г. Выдаецца з 1955 г.
(2401) Цана 40 рублёў.

Іван ЧЫГРЫНАЎ: "УСЁ ПАЧАЛОСЯ ДАЎНО-ДАЎНО"

СТОМЛЕННЫ ЧАЛАВЕК, ЯКОМУ ЦІКАВА ЖЫЦЬ

Гутарка з народным пісьменнікам Беларусі Іванам Чыгрынавым адбывалася напярэдадні ягонага 60-годдзя. Наш чытач добра ведае пісьменніка перша-наперш як аўтара раманаў "Плач перапёлкі", "Апраўданне крыві", сцэнарыя шматсерыйнага тэлефільма "Руіны страляюць..."

У апошні час Іван Чыгрынаў надае асаблівую ўвагу ў сваёй творчасці гістарычным тэмам. Так, у тэатры імя Янкі Купалы з поспехам ідзе прысвечаны Рагнедзе спектакль "Звон -- не малітва" па ягонай п'есе. Таму наша з ім гутарка не магла не крануць праблем гісторыі -- далёкай і блізкай.

— Іван Гаўрылавіч, вы -- пісьменнік. У той жа час вы ўзначальваеце Рэспубліканскі фонд культуры, рэдагуеце часопіс "Спадчына". Як вас хапае на ўсё гэта?

п'яткіх людзей, якія хварэюць за нацыянальную ідэю. Так што і жыць будзем, і працаваць будзем. Ад гэтага адмаўляцца сёння немагчыма. Таму павінна стаць сіпаў і на тое, і на тое. Толькі шкада, што некаторым даводзіцца працаваць цераз сілу, а іншыя з гарачымі вачыма крычаць лозунгі ў паветра, а на самай справе не паважаюць ні гісторыю, ні людзей, якія яе рабілі.

— Мне здаецца, што, каб паважаць гісторыю, яе, па-першае, трэба ведаць...

— Гэта праўда. Менавіта дзеля таго была створана "Спадчына". Ведаецца, такі часопіс быў маёй марай. Яшчэ ў часы працы ў "Польмі" мы разам з Янкам Скрыганам, Іванам Пташніковым распачалі друкаваць у часопісе старонкі нашай Беларускай энцыклапедыі, шмат іншых матэрыялаў па гісторыі Беларусі. На настай час ад часу стукалі кулакамі па сталю, выклікалі ў кабінеты. Але мы працягвалі знаёміць беларусаў з іхняй гісторыяй. Яны ж вучылі сваю гісторыю па расійскіх дапаможніках. Якая роля ў іх адводзілася Беларусі, усё ведаюць. Калі ў часопісе мы пачыналі гаварыць пра

Вялікае Княства Літоўскае, колькі было гвалту! Нас аб'яўлялі амаль што ворагамі, нацыяналістамі. І тым не менш з "Польмія" ў значнай ступені пачалося адкрыццё гісторыі для беларусаў. Пазней я ўжо ўвабраўся ў сілы, стаў пісьменнікам, выйшаў на Фонд культуры, які і дапамог заснаваць часопіс "Спадчына". Першыя ягоныя нумары былі танюсенькія. Гэта цяпер ён і па-таўсцёў, і папрыгажэў.

Зрабіў часопіс ужо шмат. Паколькі гістарычных падручнікаў у нас амаль няма, у школах і ў інстытутах гісторыю вучаць па матэрыялах "Спадчыны". Так што сілы ёй аддаюцца недарма. І я задаволены сваім часопісам.

— Іван Гаўрылавіч, сёння часта спекулююць на гістарычных падзеях. Сапраўды, даволі цяжка пазбегнуць у публікацыях часопіса нейкіх далікатных момантаў, не пакрыўдзіць нейкую краіну, народ...

— Так, такія моманты ёсць. Каб іх пазбегнуць, трэба быць далікатным рэдактарам. Ёсць шмат экстрэмліцкіх матэрыялаў. Але я давяраю сваім супрацоўнікам. Калі раней я быў вымушаны

пільнаваць кожнае слова, то цяпер ад мяне патрабуецца толькі стратэгічны падыход да тэм, матэрыялаў, якія з'яўляюцца ў часопісе.

За тыя гады, што выдаецца "Спадчына", калектыву рэдакцыі прайшоў вялікую школу далікатнасці. Ведаецца, трэба вучыцца адрозніваць гісторыю і палітыку. Калі усвядоміш гэта, ёсць надзея, што часопіс атрымаецца і далікатным, і прыгожым.

— Усе вашыя творы так ці гэтак звязаны з гісторыяй. Выданне гістарычнага часопіса, мабыць, яшчэ больш наблізіла вашу творчасць да гісторыі?

— Так. Я выйшаў на новую асабістую плоскасць у сваёй творчасці. Я напісаў шмат гістарычных п'ес.

[Заканчэнне на 7-й стар.]

Ставяцца да беларускай мовы ў нашай Беларусі сёння горш, чым год назад, пачынаючы ад самога Прэзідэнта, які на кожным кроку выказваецца аб ёй, мякка кажучы, грэблівя, і канчаючы Славянскім саборам (СС) "Белая Русь", які адкрыта патрабуе толькі рускіх школ і, прынамсі, дзяржаўнага "двуязыччя". Можна было б стрываць, каб так цкавалі нашу мову толькі рускія, на жаль, ці не часцей за ўсё яе па-хамску абражаюць самі ж беларусы. Вядома, яшчэ кволя сілы абаронцаў роднага слова, беларушчыны. Але яны ёсць, яны працягваюць грамадзянскую мужнасць і, нягледзячы на злоснае сіпенне натоўпу, візгат "патрыятычнай" прэсы, выступаюць з адкрытым забралам. Цешыць тое, што шэрагі іх пашыраюцца і дужэюць, убіраючы ў

сябе маладыя свядомыя парасткі. Таму нярэдка падобныя пікеты і дэманстрацыі можна бачыць не толькі ў сталіцы, але і ў іншых гарадах краіны. А на гэтым здымку вы бачыце бацькоў і дзяцей беларускамоўных школ і класаў, выкладчыкаў, якія прышлі на плошчу Незалежнасці, да будынка Мінскага гарсавета. Акцыю арганізавалі сябры Рэспубліканскага бацькоўскага камітэта "За вольны выбар мовы навучання". Мэта акцыі -- спыніць дыскрымінацыю беларускай мовы з боку вярхоўных улад, абараніць яе, не даць зататаць, здратаваць ніву беларушчыны. Тым, хто падтрымаў акцыю пратэсту, -- гэта баліць. Будзем мець надзею, што заўтра іх стане больш.

Ян ГІЛУЦЕВІЧ.
Фота Віктара СТАВЕРА.

НОВЫ ФАКУЛЬТЭТ У ПЕДАГАГІЧНЫМ УНІВЕРСІТЭЦЕ НА МЯЖЫ САМАВЫЖЫВАННЯ

Чым можна здзівіць нашых замежных гасцей, турыстаў, якія наведваюць Беларускую сталіцу? Якія адметныя, менавіта беларускія сувеніры і вырабы народных майстроў яны могуць набыць у Мінску? Уздоўж праспекта імя Ф. Скарыны стракаецца аднолькавыя гандлёвыя будкі "камкі", перапоўненыя заморскай, не лепшай якасці прадукцыяй. Акрамя крамы "Паўлінка", дзе прадаюцца стандартныя работы двухтэхнапрадпрыемстваў беларускіх народных промыслаў са звыклымі лялькамі, штампаванымі шкатулкамі, больш няма ў цэнтры Мінска крамаў з адметнымі нацыянальнымі вырабамі і сувенірамі. Чаму? Ды найперш таму, што не было да нядаўняга часу ў Беларусі вышэйшай навучальнай установы, дзе б вялася падрыхтоўка спецыялістаў па народных рамёствах, майстроў

і знаўцаў народнай творчасці, навукоўцаў, будучых даследчыкаў у гэтай галіне. Факультэт народнай творчасці, які ў сёлетнім навучальным годзе пачаў працаваць у Беларускай дзяржаўнай педагагічным універсітэце, -- першая пастаўка. Узначалі факультэт Аляксей Рагуля, прафесар, загадчык кафедры тэорыі і гісторыі культуры Бельдзяржуніверсітэта. -- Факультэт народнай культуры, -- расказаў Аляксей Уладзіміравіч, -- створаны ў 1993 годзе пры гэтай кафедры. На факультэце ёсць такія аддзяленні: фальклорнага мастацтва, народных рамёстваў і фізічнай культуры. Адрозна прадбачу пытанне -- чаму тут і фізічная культура.

[Заканчэнне на 3-й стар.]

ПАДЗЕЙ ЛЮДЗІ ФАКТЫ

ПРЭЗІДЭНЦКАЯ “ВЕРТЫКАЛЬ”

Прэзідэнт Беларусі А. Лукашэнка завяршыў перабудову мясцовай улады. Так званая прэзідэнцкая “вертыкаль” сканструявана: абраны старшынямі абласных выканаўчых Саветаў людзі, якіх хацеў убачыць у гэтым крэсле А. Лукашэнка. Прэзідэнт дзеля гэтага сам пачынаў у кожнай вобласці, дзе прыняў удзел у сесіях абласных Саветаў. Па-рознаму сустракалі людзі “выбранага народа” Прэзідэнта. У Гродне Прэзідэнту давялося выйсці да людзей, што сабраліся перад будынкам аблсавета з лозунгамі: “Не -- жабрацтву народа!”. “Не дазволім манкуртам кіраваць намі!”. “Лукашэнка! Чаму вы зневажаеце беларускую мову!” і іншымі. Некалькі хвілін Прэзідэнту (на здымку) давялося “аб’ясняцца” са сваім народам.

ЗА ВЫЖЫВАННЕ

ЗВАРОТ ПРАФСАЮЗАЎ

Прэзідыум Савета Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі звярнуўся да прафсаюзных арганізацый і працоўных калектываў.

У звароце гаворыцца, што антыкрызісная праграма выконваецца аднабока: не ствараюцца ўмовы для ўздыху вытворчасці, у бядотным становішчы апынуліся навука, адукацыя, ахова здароўя, зніжаецца цана добрасумленнай прадукцыйнай працы. Па сутнасці страціла ўсякі сэнс мінімальная заробатная плата. Цяпер яе размер пакрывае менш чым 10 працэнтаў неабходных расходаў чалавека на жыццё. Значна ніжэйшай за ўзровень мінімальнага спажывецкага бюджэту аказалася сярэдняя зарплата ў народнай гаспадарцы. Чалавек-працаўнік фактычна не можа пракарміць нават сябе.

ФПБ адзначае, што ўведзеныя ў апошнія дні свабодныя цэны на асноўныя прадукты харчавання і аб’яўленае ўрадам павышэнне тарыфаў на жыллё ставяць на мяжу фізічнага выжывання тых, хто жыве на працоўныя даходы. У вытворчых калектывах нарастае хваля незадавальнення і пратэсту. Таму прафсаюзы прапануюць правесці сходы, мітынгі і іншыя масавыя акцыі супраць катастрафічнага зніжэння жыццёвага ўзроўню народа.

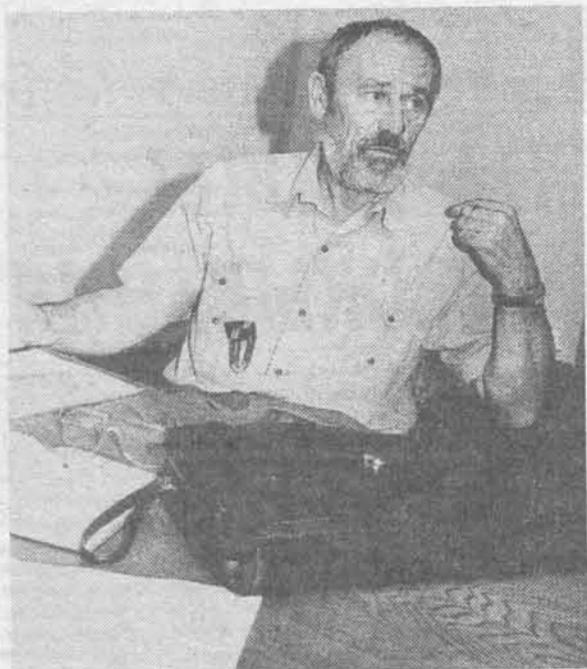
ДЭМАКРАТЫЯ

ІНЦЫДЭНТ У ЛДЗЕ

Актывісты БНФ і БЗВ правялі пікетаванне адной з воінскіх часцей Ліды пад лозунгамі: “Расія -- рукі прэч ад Чэчні” і “Афіцэры Расіі, не спяйцеся ў Чэчню”.

Прыбыўшым нарадам міліцыі былі затрыманы і адпраўлены ва ўчастак кіраўнік Лідскай рады БНФ Станіслаў Суднік, камандзір Лідскай харугы БЗВ Іван Гроз, іншыя актывісты гэтых арганізацый.

ПЕРАКЛАДЧЫК “НОВАЙ ЗЯМЛІ”

Перакладчык беларускай літаратуры на польскую мову Чэслаў СЕНЮХ нарадзіўся ў 1930 годзе ў Любчы, на Гродзеншчыне. Бацькі ведалі польскую, украінскую і беларускую мовы і любоў да іх выхавалі ў сына.

Свой першы пераклад Чэслаў Сеньох зрабіў у пачатку дзевянацятых гадоў. Гэта быў “Прарок” Я.Купалы. Потым былі “Хуткі Нёман” Я.Брыля, “Хрыстос прызямліўся ў Гародні” У. Караткевіча, “Аблава” В.Быкава, творы М.Танка, В.Зуёнка, У.Арлова. І вось, нарэшце, “Новая зямля”. Праца складаная не толькі па аб’ёму. Бо трэба ўмець перадаць асаблівасці аўтарскай мовы Коласа, яе каларыт, народнасць.

ВАКОЛ ПАДЗЕЙ У ЧЭЧНІ

ЗАЯВА МЕЧАСЛАВА ГРЫБА

Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь М. Грыб зрабіў афіцыйную заяву для прэсы аб сітуацыі ў Чэчні.

“Тое, што адбываецца ў апошнія дні вакол Грознага, -- гэта, і тут няма ніякіх сумненняў, унутраная справа Расіі. Ніхто не мае права ўмешвацца ва ўнутраныя справы суверэннай дзяржавы. Разам з тым шчыра перакананы, што нават такія складаныя, крызісныя сітуацыі, як сёння ў Чэчні, можна і трэба вырашаць без танкаў і чалавечых ахвяр. Лепш, зразумела ж, было не запускаяць праблему. Але ўжо калі яна перарасла ў канфлікт, палітыкам і ваенным трэба не забываць: стол перагавораў мацней, хутчэй, больш надзейна, чым танкавая браня, забяспечвае прыход згоды, міру”.

БНФ ПАДТРЫМАЎ ДУДАЕВА

Сойм БНФ “Адраджэнне” прыняў ліст да прэзідэнта Чэчні, у якім выказаў Джыхару Дудаеву і ўсяму чэчэнскаму народу “рашучую падтрымку і захапленне гераічнай барацьбой Чэчні за свабоду і нацыянальную годнасць”.

“Мы абураны двудушной, цынічнай, бяспітнай палітыкай Масквы, якая ўсімі сродкамі перашкаджае заваёвае незалежнасці дзесяткамі заняволеных царскай Расіяй народаў, -- сказана ў дакуменце. -- Палітыка Масквы -- гэта палітыка этнацыду, аб чым красамоўна сведчыць і ваш, і наш гістарычны вопыт. Мы абураны аб’яваўсцю, з якой міжнародная супольнасць успрымае непрыхаваны дзяржаўны разбой, што праводзіцца маскоўскімі палітыкамі на ўсіх межах Расійскай Федэрацыі”.

ЖЫЦЦЁ ПАСЛЯ ЧАРНОБЫЛЯ

ПСІХАЛАГІЧНАЯ ДАПАМОГА

На Гомельшчыне ствараецца псіхалагічная служба, закліканая аказваць дапамогу жыхарам вобласці, якія пацярпелі ў выніку аварыі на Чарнобыльскай АЭС.

Ліквідаваць дэфіцыт прафесіянальных псіхалагаў вырашылі сумесна Гомельскі дзяржаўны і Пізанскі (Італія) універсітэты.

СУМНАЯ СТАТЫСТЫКА

НА 12-м МЕСЦЫ

За 1992--1994 гады колькасць работнікаў навуковай сферы зменшылася на 25,8 тысячы чалавек, або 34,4 працэнта да ўзроўню 1991 года.

Страта ж аднаго спецыяліста, па сусветных расцэнках, каштуе 400--500 тысяч долараў. Колькасць сродкаў, выдзяляемых на навуку, у апошнія гады змяншалася штогод у два разы. Навукаёмістасць нацыянальнага даходу зменшылася з 3,9 працэнта ў 1990 годзе да 1,1 працэнта ў 1992 годзе, і гэта тэндэнцыя працягваецца па сённяшні дзень. Што ж датычыць аплаты працы навуковых работнікаў, то ўжо ў мінулым годзе яна знаходзілася на 12-м месцы па народнай гаспадарцы і прыраўноўвалася да працы работнікаў камунальнай гаспадаркі.

ЛІСТ ДА ГЕНЕРАЛЬНАГА ПРАКУРОРА

ХТО АБАРОНІЦЬ СПАРТСМЕНАЎ?

Бяспека выдатных беларускіх атлетаў выклікае сёння сур’ёзныя апасенні. Зусім нядаўна былі аграблены кватэры алімпійскіх чэмпіёнаў Марыны Лобач, Віталія Шчэрбы. Абрабавалі трохразовага чэмпіёна Еўропы Віталія Песняка. Украдзены асабістыя аўтамабілі шасціразовага чэмпіёна свету Ігара Жалязоўскага, трохразовай алімпійскай чэмпіёнкі Таццяны Самусенка. 30 лістапада ў Мінску быў па-звер-

ску забіты кансультант Камітэта па спорту, бацька двух малалетніх дзяцей Ігар Пандашоў.

Група вядомых спартсменаў рэспублікі -- алімпійскія чэмпіёны Валеры Шарый, Уладзімір Камінскі, Антаніна Кошаль, прэзідэнт Саюза спартсменаў Беларусі Марыя Іткіна накіравалі пісьмо-пратэст Генеральнаму пракурору рэспублікі, міністру ўнутраных спраў, памочніку прэзідэнта па асобых даражэннях з патрабаваннем разабрацца па ўсіх фактах насілля і прыняць меры па забяспечэнню бяспекі спартсменаў. У адваротным выпадку, гаворыцца ў пісьме, “спартсмены рэспублікі могуць самі пастаяць за свой гонар і годнасць”.

ДЭТАКТЫЎ

ТАЙНЫ “МАНЕТНЫ ДВОР”

10 мільёнаў фальшывых долараў планавалася надрукаваць у Мінску. Падопны “манетны двор” ужо быў практычна гатовы да работы, але яго раскрылі мінскія міліцыянеры. След вядзе ў Інстытут агульнай і неарганічнай хіміі, дзе быў пакладзены пачатак арганізацыі і друкавання фальшывых грошай.

На Ваўкавыскім заводзе ліцейнага абсталявання зусім афіцыйна быў выраблены прэс для друкавання, на мінскай картаграфічнай фабрыцы набыта алюмініева-медная пласціна...

Друкаваць меркавалася стодаларавыя купюры. Збываць іх планавалася ў бліжэйшым замежжы. Адзін долар “аптавікам” збіраўся здаваць за 50 цэнтаў.

Эксперты, якія аглядзелі падопнае друкарскае абсталяванне, зрабілі вывад, што якасць купюр была б даволі высокай і мала чым адрознівалася б ад арыгінала.

МІЖНАРОДНЫЯ ВЫСТАЎКІ

Больш за 50 кампаній і прадпрыемстваў далёкага і блізкага замежжа прадстаўлялі сваю прадукцыю на выстаўцы “Гастронамія і бюро-9”, якая прайшла ў Мінску. Тут дэманстраваліся офіснае мэбля, халадзільнае абсталяванне, напіткі, салодкія і іншыя прадукты.

На выстаўцы ў Гандлёва-прамысловай палаце адну з самых вялікіх плошчаў займала экспазіцыя беларускіх хлебазаводаў (на здымку). Гаспадары гасцінна запрашалі наведвальнікаў і гасцей пакаштаваць свае вырабы.

ВЕСТКІ АДУСЮЛЬ

ФІЛІЯЛ “Internacional House” (“Міжнародны дом”) адкрыты ў Мінску. Тут зоймуцца выкладаннем англійскай мовы. Навучэнцамі яго сталі больш за 300 студэнтаў, школьнікаў і дарослых. Відаць, неўзабаве філіялы “Міжнароднага дому” адкрываюцца ў Віцебску і Гомелі.

ПАКАРАНЫ на 7 сутак пазбаўлення волі машыніст Чацвёртага рудаўпраўлення “Беларускалія”, арыштаваны за аповесць-казку “Прыйдзе дзень-запацень” (прэмія імя Міхася Лынькова) і Валянцін Лукша за кнігу паэзіі “Батлейка” (прэмія імя Пётруса Броўкі). Трэцяй прэміі ўдасноены мастак Валеры Славук.

У БЯРОЗАЎСКІМ раёне на Брэстчыне ў 16 разоў у параўнанні з 1993 годам узрасло захворванне на сіфіліс. Узрост захварэўшых -- ад 20 да 47 год. Гэта пераважна беспрацоўныя, камерсанты. Узрасла колькасць і іншых венерычных захворванняў.

ЛАЎРЭАТАМІ прэміі выдавецтва “Юнацтва” ў галіне дзіцячай літаратуры за 1993 год сталі Павел Місько за аповесць-казку “Прыйдзе дзень-запацень” (прэмія імя Міхася Лынькова) і Валянцін Лукша за кнігу паэзіі “Батлейка” (прэмія імя Пётруса Броўкі). Трэцяй прэміі ўдасноены мастак Валеры Славук.

ГАДОУ пятнаццаць назад на дарогах Навагрудчыны з’явілася іншамарка — легкавушка заходнегерманскай вытворчасці. Уладальнікам яе стаў калгаснік Чорны. Паглядзець на машыну прыходзілі і з суседніх вёсак. Нават супрацоўнікі дзяржаўнай інспекцыі да гаспадара іншамаркі часам ставіліся паблажліва. Здаралася, захоча Чорны шыкануць — націсне на газ, перавысіць хуткасць, дык аўтаінспектар толькі злёгка яму паківае пальцам: супакойся, не трэба ліхацтва.

Добра пафарбаваная, без ніводнай драпіны легкавушка выклікала ў аўтааматараў зайдраць. Пайшлі-паляцелі плёткі па раёне, нібыта Чорны знайшоў скарб, вось і купіў дарагую рэч. На самай жа справе ў калгасніка за душой нічога не было. Усё тлумачылася проста: у час вайны

А “Масквіч”, які прытармазіў побач, выглядаў нібы тая зebra: увесё у плямах — то светлая фарба, то цёмная грунтоўка, на крылах праступае ржа.

Якім было маё здзіўленне, калі пры праверцы высветлілася, што іншамарка, у адрозненне ад “Масквіча”, тэхнічна няспраўная: выхляп шкодных газаў у атмасферу перавышае дапушчальныя нормы.

— Бляск у клубах дыму, — было рэзюме Балашэвіча. Пасля разгаварыўся. — Выпадкі няспраўнасці іншамарак даволі тыповыя, у нашай практыцы сустракаюцца часта. Чаму? Адказ на гэта пытанне вельмі прасты. Набыць замежную машыну сёння не праблема. Каштуе яна часам даволі танна. Прывоззяць іншамаркі ў рэспубліку і са службовых ці турыстычных паездак. Але вось бяда: іншамаркі, нягледзячы на свой добры знешні выгляд, як правіла, ужо не новыя, яны вы-

НА МЯЖЫ САМАВЫЖЫВАННЯ

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

Само разуменне культуры — шэрокае паняцце, і стварэнне гэтага факультэта мае на мэце падрыхтоўку настаўніка, які здольны арганізаваць здаровы лад жыцця. Мы думаем ісці такім шляхам: спалучыць традыцыйныя здабыткі беларускай народнай культуры, якая заснавана на прынцыпе жыццяздольнасці (а гэта вельмі важны і каштоўны скарб у эпоху ўсеагульнага крызісу культуры), з дасягненнямі навукі. А другая мэта: вярнуць да жыцця забытыя некаторыя беларускія віды спорту, нацыянальныя гульні, напрыклад, нацыянальныя віды двухбор’я, якія вызначаюцца і высокім гуманізмам, і патрабуюць інтэнсіўнай работы ад удзельнікаў. Адным словам, гаворка ідзе пра адраджэнне нацыянальнай культуры, пра выхаванне педагогаў, здольных на харошай, навуковай аснове выхоўваць маладое пакаленне, вучыць разумець, адчуваць красу, эстэтыку, харавост здаровага ладу жыцця.

— Я так разумею, што патрэбны спецыялісты зусім новага напрамку. Падрыхтоўкай менавіта такіх кадраў і будзе займацца ваш факультэт!

— Так, дагэтуль педагогічнай падрыхтоўкі па гэтай спецыяльнасці практычна няма. Ёсць мастакі — спецыялісты па народных рамёствах, але ў класіфікатары няма спецыяльнасці “мастак-педагог”. Ёсць выкладчыкі выяўленчага мастацтва, іншых мастацкіх дысцыплін, аднак што датычыць традыцыйнай народнай культуры, то такіх педагогаў няма. А цяпер мы самі бачым, які вялікі попыт на традыцыйную народную культуру. Ва ўсім свеце гэта зразумелі, а ў нас усё ўкараняліся новыя абрады, звычкі, і на нас з замежжа глядзелі як на нейкіх дзівакоў. Калі там рупяцца, каб захавалі тое, што ёсць, даць новае жыццё традыцыйным, выпрабаваным ужо формам культуры, першапачатковым яе мадэлям, то ў нас доўгі час рабілася якраз наадварот. А цяпер зразумелі гэта і мы. І зараз нам трэба падрыхтаваць настаўніка, які мог бы выкладаць і айчынную, і сусветную культуру і валодаў бы практычнымі навыкамі, які мог бы абудзіць у дзяцей прагу да творчасці. Акрамя таго, настаўнік-мастак, спецыяліст па народных рамёствах, — гэта і своеасаблівы дызайнер, ён мяняе адпаведным чынам і асяроддзе. Вось з гэтага мы і зыходзілі. Гаворка ідзе пра тое, каб падрыхтаваць такіх спецыялістаў, якія маглі б працаваць з дзецьмі, пачынаючы з садка і канчаючы выпускнымі класамі. Перш за ўсё мы арыентуемся на школу, масавую школу.

— Ці няма ў вас праблем з выкладчыкамі?

— Вядома, ёсць. Але праблемы гэтыя не ў саміх спецыялістах. Перашкаджае нам існуючая сістэма арганізацыі вучобы і аплаты працы спецыялістаў. Ставіцца да нас вядомыя дзеячы культуры вельмі прыхільна і гатовы нам дапамагчы. А замінае жорсткая фінансавая, нічым не апрадана дысцыпліна. На нашым факультэце навучанне платнае. І спачатку нам абяцалі даць права наймаць рэдкіх спецыялістаў па кантракту і г. д. На жаль, мы зараз гэтага права пазбаўлены, працуюць у нас выкладчыкі ў асноўным нашага ўніверсітэта.

— Адкуль вы набіралі дзяцей? Колькі зараз студэнтаў у вас?

— Мы набралі 204 чалавекі. Я маю на ўвазе і тую групу, якую мы набіралі на аддзяленне валеалогіі. Валеалогія — гэта навука аб захаванні здароўя. Ёсць розныя аспекты гэтай навукі. Яна, безумоўна, звязана і з біялогіяй, і з хіміяй, і з іншымі прыроднавуковымі навукамі, але гэта яшчэ і своеасаблівая культуралагічная педагогічная дысцыпліна. Мы хацелі спалучыць падрыхтоўку па валеалогіі, даць падрыхтоўку па айчынай і сусветнай культуры і паказаць жыццязстойкасць айчынай культуры, паказаць гэту традыцыйную народную культуру, усё яе віды і жанры. Трэба сказаць, што тэарэтычныя распра-

цоўкі савецкага часу недастаткова ўлічваюць ролю традыцыйнай народнай культуры, яе фундамента. На жаль, доўгі час пераважаў погляд і на міфалогію, і на іншыя формы народнай культуры як на забавоны ці нешта неспраўднае. Мы імкнуліся спалучыць падрыхтоўку спецыялістаў рознага профілю, каб найбольш поўна ў комплексе распрацаваць гэтую педагогічную праблему выхавання здольнасцяў да здаровага ладу жыцця.

Выкладчыкі задаволены студэнцкай аўдыторыяй. У нас няма праблем з наведваннем заняткаў, у нас няма праблемы дысцыпліны. Я не магу сказаць, што хто-небудзь з нашых студэнтаў недзе дапусціў амаральны ўчынак і г. д.

— Ці маеце вы магчымасць прапрацаваць на вучобу студэнтаў з іншых краін, з блізкага і далёкага замежжа?

— Перспектывы ў нас вялікія раскрываюцца. Што датычыць студэнтаў з іншых краін, то мы думаем з наступнага года прымаць тых, хто захоча вучыцца. Навучанне платнае. Пакуль што мы цану не ўстанавілі, але мне думаецца, што 50 долараў у месяц за навучанне не дарага. За мяжой плацяць за вучобу значна больш. А інтэрнатам мы забяспечым.

Нашы студэнты вучацца пяць гадоў, атрымліваюць спецыяльнасць і дадатковую спецыялізацыю. Пакуль што мы працуем па эксперыментальным плане. Спецыяльнасці такія: айчынная і сусветная культура, г. зн. перш за ўсё беларуская культура і сусветная культура і фальклорнае мастацтва. Студэнты атрымаюць кваліфікацыю настаўніка айчынай і сусветнай культуры і кіраўніка фальклорнага калектыву, настаўніка выяўленчага мастацтва, настаўніка-педагога прыкладных народных мастацтваў і спецыяльнасць выкладчыка айчынай сусветнай культуры, а яшчэ настаўніка фізічнай культуры і метадыста па аздараўленчай рабоце.

— Я думаю, што гэтыя спецыялісты не застануцца без працы.

— Я таксама ўпэўнены. Мы хочам падрыхтаваць людзей так, каб яны маглі працаваць не толькі ў школе. Нам патрэбны ініцыятывыныя работнікі, якія ведаюць хаця б у першапачатковай ступені маркетынг, валодаюць эканамічнымі навыкамі, каб яны маглі займацца і прадпрымальніцтвам.

У нас сёння шмат гавораць пра сацыяльную несправядлівасць, але, думаецца, што ўвагу трэба праявіць да тых бацькоў, якія свае кроўныя, нялёгкай працай зароблены грошы плацяць за тое, каб іх дзеці вучыліся, аплачваючы навучанне, уносяць свой уклад ва ўмацаванне нашай вучэбнай базы.

З нашай адміністрацыяй у нас праблем няма. Рэктар акадэмік Ціханаў — чалавек вельмі ініцыятывыны, ён добра арыентуецца ў сітуацыі і добра ведае кірункі развіцця сучаснай педагогічнай думкі і практыкі, і ён падтрымлівае нас. Але хацелася б, каб і ў Міністэрстве адукацыі таксама паставіліся больш уважліва да гэтых групаў з платным навучаннем. Без пэўнай свабоды не можа быць ініцыятывыных дзеячаў у навуцы, педагогіцы. Менш бы гэтай дробязнай апекі.

Факультэт народнай творчасці Беларускага дзяржаўнага педагогічнага ўніверсітэта зараз існуе на мяжы самавыжывання, самазабеспячэння. Відавочна, што акрамя энтузіястаў-арганізатараў гэтай вельмі неабходнай галіны навукі па падрыхтоўцы педагогаў прыкладных народных мастацтваў нікому не баліць, нікога не хвалюе фінансавы стан і будучыня навучальнай установы. А гэта справа павінна быць клопамам дзяржаўным, менавіта Міністэрстваў адукацыі, культуры і друку, іншых дзяржаўных структур, якія па абавязку службы мусяць правяць заклапочнасць і аказаць падтрымку новаму факультэту, бо гэта праца на перспектыву, на будучыню.

Галіна АГАЛАКАВА.

ІНШАМАРКА НА НАШЫХ ДАРОГАХ

БЛЯСК У КЛУБАХ ДЫМУ

вывезлі яго дзядзьку на работы ў Германію. Яму пашчасціла застацца жывым, атрымаць добрую працу. Вось і прыслаў ён пляменніку ў падарунак легкавушку.

Цяпер не трэба быць багатым, як Крэз, каб набыць іншамарку. “Не сёння-заўтра будзем мець на дарогах рэспублікі каля пяцідзесяці працэнтаў іншамарак”, — такую даведку далі мне ў сталічнай аўтаінспекцыі. Цікавілі яшчэ і іншыя пытанні. Скажам, ці пажаданы замежны аўтамабіль (пакуль і “Масквіч”, і “Жыгулі”, і “Запарожца” у Рэспубліцы Беларусь лічацца сваімі, айчыннымі) на нашых дарогах, ці выгадна яго купляць і іншыя. Для атрымання адказаў на гэтыя пытанні я і накіраваўся спачатку на Віцебскую, пасля на Брэсцкую шашу — самую ажыўленыя магістралі Беларусі.

... Раніца. На выездзе са сталіцы ля паста ДАІ разварочваецца перасоўная дыягнастычная станцыя. Знаёмлюся з адным з супрацоўнікаў — сяржантам Балашэвічам. Пытаюся, якія яго адносіны да іншамарак.

— Мяне меней за ўсё цікавіць сама марка. Галоўнае, каб аўтамабіль быў тэхнічна спраўны. Хаця, калі ўдумліва падзіць да гэтай праблемы, то іншамаркі робяць дарожнай аўтаінспекцыі вельмі шмат клопату, — адказаў ён.

І сяржант прыступіў да выканання сваіх абавязкаў. Жазлом спыніў машыну. Новенькі на знешні выгляд “Опель-рэкорд” ззяў фарбамі, блішчэў нікеліроўкай дыскаў.

працавалі свой мотарэсурс. Эксплуатацыя такіх машын забаронена амаль ва ўсіх краінах Еўропы. Толькі не ў Беларусі. Чамусьці мала каго хвалюе, што патрыманыя машыны, набытыя за мяжой, атручваюць паветра, з’яўляюцца прычынай многіх аварыяў.

Вось некалькі прыкладаў, якія атрыманы ў рэспубліканскай дзяржаўнай аўтаінспекцыі. На дарозе Мінск—Валожын з-за няспраўнасці сістэмы кіравання перакулілася машына “Вольва”, ля Гомеля ў “Аўдзі” адарвалася кола — загінулі і вадзіцель, і пасажыры, у самім Гомелі “Форд” сутыкнуўся з аўтобусам — не абышлося без ахвяр. А прычына адна: скончыўся тэрмін эксплуатацыі машын.

Такія прыклады прыводзіў і аўтаінспектар Міцук, што дзядзьку ў на галоўнай трасе рэспублікі Масква—Брэст.

На думку Міцука, мы яшчэ не гатовы ездзіць на іншамарках.

НА ЗДЫМКАХ: вось так выглядае цяпер адзін з пастоў ДАІ ў раёне Кобрына; гэта ўсё, што засталася ад хуткаходнага БМВ з Пінска! На хуткасці 160 кіламетраў у гадзіну яго вадзіцель урэзаўся ў “Мерседэс”, што імчаўся насустрач. Жывых не засталася.

Фота Эдуарда КАБЯКА.

[Заканчэнне на 8-й стар.]

БЕЗ ІДЭАЛІЗАЦЫІ І АЧАРНЕННЯ

ЯК СЛУЧАКІ БАРАНІЛІ СВОЙ ДОМ

Нацыянальны камітэт, гэты мясцовы орган самакіравання, сачыў амаль за ўсімі бакамі грамадскага жыцця. Яго намаганнямі былі створаны розныя кааператывныя саюзы, членамі якіх з'яўляліся жыхары Слуцка і навакольных вёсак. Члены Нацыянальнага камітэта, як правіла, уваходзілі ў кіраўніцтва гэтых саюзаў. У людзей выхоўвалі думку, што яны самі някеска змогуць гаспадарыць у сваім доме.

Прытрымліваючыся дэмакратычных прынцыпаў, шмат пытанняў — пошукі сродкаў на развіццё адукацыі і культуры, арганізацыя войска, утварэнне нацыянальных камітэтаў — органаў улады на месцах — камітэт выносіў на разгляд сходаў. Па прапанове камітэта збіраліся ахвяраванні беспрацоўным, праводзіліся платныя спектаклі, аукцыёны. Атрыманая сродкі ішлі на закупку харчавання для тых, хто меў патрэбу ў дапамозе.

Шмат намаганняў прыходзілася прыкладаць, каб абараніць насельніцтва ад рэпрэсіўнай палітыкі польскіх улад. Некалькі разоў акупанты спрабавалі разганяць настаўніцкія курсы, учынялі вобьскі, пагражалі арыштамі, але, як правіла, дыпламатычным шляхам перамоў канфлікты ўладжваліся.

Такім чынам, Нацыянальны камітэт быў цэнтрам палітычнага і сацыяльнага жыцця, органам нацыянальнага дзяржаўнага кіравання. Як бачым, развіццё нацыянальнага руху дасягнула той кропкі, калі з яго радю выдзяляліся лідэры, арганізатары. Ва ўмовах амаль няспыннай вайны, акупацыі (польскай, нямецкай, балшавіцкай) гэтыя падзі рупіліся аб пабудове ўласнага дому, уладкаванні сваёй малой радзімы. Яны шукалі выйсце.

ПРЫЧЫНЫ СЛУЦКАГА ПАЎСТАННЯ

Становішча павета было вельмі складаным. Магутныя суседзі Беларусі — Расія і Польшча шляхам вайны высвятлялі свае адносіны. Пасля разгрому савецкіх войскаў пад Варшавой у жніўні 1920 года Чырвоная Армія пачала адступачы на ўсход, аддаючы польскім войскам тэрыторыі Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны. У Рызе ішлі перамовы паміж урадавымі дэлегацыямі Савецкай Расіі і Савецкай Украіны, з аднаго боку, і Польшчы — з другога. Беларусі, нават прадстаўніка БССР А. Чарвякова, у Рыгу не дапусцілі. Расія была гатова, калі спатрэбіцца, перадаць усю тэрыторыю Беларусі Польшчы. Але польскі бок быў не ў стане прыняць такую "ахвяру", каб не стварыць сабе "беларускай праблемы".

12 кастрычніка 1920 года быў падпісаны дагавор аб замірэнні і прэлімінарных умовах міру. Заходняя Беларусь і Заходняя Украіна адыходзілі да Польшчы. Ваенныя дзеянні спыніліся 18 кастрычніка 1920 года ў 24 гадзіны. Тым не менш, начальнік Польскай дзяржавы і гапоўнакамандуючы Ю. Пілсудскі аддаў загад сваім войскам пра соўвацца далей і пасля замірэння. 15 кастрычніка быў заняты Мінск, але вядома ўмоў пагаднення 17 кастрычніка польскія войскі пакінулі

горад. 11 кастрычніка яны былі ў Слуцку. Баі з чырвонымі з пераменным поспехам вяліся да 18 кастрычніка. Чырвоныя былі адціснуты за 25 верст на ўсход ад Слуцка.

Арыштаваны ў 1930 годзе Уладзімір Пракулевіч, адзін з арганізатараў паўстання, пакінуў у ДТВ своеасаблівы нарыс "Слуцкае паўстанне (лістапад—снежань 1920 года)", даволі падрабязнае апавяданне аб падзеях. "У горадзе замерла ўсялякае жыццё, глыбокая цышыня панавала на вуліцах, — успамінаў ён тыя кастрычніцкія дні, — грамадскія і дзяржаўныя ўстановы не функцыянуюць, прыпынілася і гандлёвая дзейнасць. Горад абязлюдзеў". Але, як сведчыў Пракулевіч, разгубленасць хутка прайшла. Аднавілася дзейнасць Нацыянальнага камітэта, які ў перамовах з прадстаўніком польскай улады ў Слуцку, камандзірам 10-й дывізіі палкоўнікам Ясінікім, высветліў, што лёс павета канчаткова не вырашаны, ад слуцкай польскай бок чакае "просьбы" аб далучэнні да Польшчы. Чакаючы, акупацыйныя ўлады распаўсюджвалі падрыхтаваныя "ухвалы" з наступнымі тэстам: "Мы, жыхары (назва вёскі і воласці), прызнаём за нашу маці Польшчу і просім Польшчу прыняць нас у лона сваё". Нахабнае распаўсюджванне панафіліскіх улёткаў выклікала актыўны пратэст і супрацьдзеянні Нацыянальнага камітэта. "Ухвалы" стараліся перахапіць. Польскія агентаў затрымлівала беларуская міліцыя, але тут жа міліцыянеры арыштоўваліся польскімі ўладамі. На хадзініцтва камітэта аб іх вызваленні жандары адказвалі: "Кулькі ім у лоб". Тым не менш, адчуваючы падтрымку большасці насельніцтва, якое зусім не жадала апынуцца пад польскім дахам, Нацыянальны камітэт настойліва даказваў незаконнасць падобнай агітацыі. У рэшце рэшт міліцыянераў адпускалі.

Патрыятычная пастава мясцовага сялянства, нягэўнае становішча паміж двума варожымі бакамі, якія былі вельмі заняты вырашэннем асабістых праблем, падштурхоўвалі да пошукі самастойнага шляху. Безумоўна, незалежнікі, у першую чаргу, улічвалі невызначанасць палітычнай сітуацыі ў Еўропе. Беларускае пытанне толькі пачало абмяркоўвацца ў пэўных колах Антанты, і ўзброеная барацьба за незалежнасць павінна была паўплываць на яго рашэнне, тым больш, што першы пункт Рыжскай дамовы фармальна сведчыў аб прызнанні расійскім і польскім бакамі суверэнітэту Беларусі. Беларускае грамадскае спадзявалася, што яе незадаволенасць гвалтоўным падзелам Беларусі на дзве часткі будзе пачута ў Еўропе і выкліча разуменне. Быў пэўны разлік на слабасць Саветаў. Армія Врангеля яшчэ вяла баі, рыхтавалі сілы Булак-Балаховіч, Пятлюра, Перамыкін. Гэта ваеннае супрацьстаянне, на думку пэўных палітычных колаў, можна было ўжыць на сваю карысць.

Амаль галоўная прычына крылася ў тым, што вёска выспела для актыўнага ўзбройнага пратэсту. Простыя людзі прыйшлі да высновы, што паратунку ад хаосу, зняважання, рабунку трэба шукаць у самастойнай незалежнай дзяржаве з уласным войскам і ўрадам.

Ніна СТУЖЫНСКАЯ.

У 1993 ГОДЗЕ ў Мінску выйшаў зборнік паэзіі Цьпрыяна Норвіда "Ідзі за мною" ("Vade tecum"). У кніжку ўвайшло больш за восемдзесят твораў, між іншым "Scherzo", "Vade tecum", "Да грамадзяніна Джона Браўна", "Беатрыс", "Сталіца", "Імпровізацыя", "Post scriptum", "Пілігрым" і іншыя. Усё гэта пераклаў на беларускую мову Алег Мінкін.

Норвід у перакладзе Алега Мінкіна загучаў

ПЕРАКЛАДЫ Алега МІНКІНА

НОРВІД, СТАФ, ЛЕСЬМЯН — ПА-БЕЛАРУСКУ

упершыню, бо дагэтуль бібліяграфія не пазьярджала, каб што-небудзь з твораў аўтара "Vade tecum" а жыло на беларускай мове. Зрэшты, і выдавецтва "Мастацкая літаратура", у якім надрукаваны зборнік, таксама падкрэслівае, што творы Норвіда выходзяць у Беларусі ўпершыню. Перакладчык узяў на сябе немалы цяжар перакладзі аж столькі вершаў знакамітага польскага паэта.

Кніжка выдадзена вельмі старанна, у цвёрдай вокладцы, з цудоўнымі графічнымі малюнкамі. Зборнічак мае ўступны артыкул аб жыцці і творчасці Ц.К. Норвіда, напісаны А. Мінкіным. У канцы кніжкі даюцца заўвагі, у якіх аўтар падае час напісання твора, растлумачвае некаторыя азначэнні і прозвішчы.

Да твораў польскага паэта перакладчык падшоў удумліва, з піэтызмам. І таму паэзія Норвіда па-беларуску гучыць натуральна і прыгожа. Мінкін патрапіў перадаць найтанчэйшыя нюансы слова аўтара "Fatum". Вось як гучыць па-беларуску восьмая страфа верша "Фартэзіяна Шапэна":

Глядзі, Фрэдэрык!.. Вось Варшава:

Над ёю, за пасмамі дыму,

Зорка гарыць крывава —

Глядзі, вунь абрысы Фары!

Вобраз Радзімы:

Паўсюль — камяніцы,
Старыя, нібы Паспалітая Рэч,
Брук пляцоў, шэры і ніцы,
І Жыгімонта ў аблоках меч.

Упершыню на беларускай мове з'явіліся таксама вершы Баляслава Лесьмяна. У 1994 годзе віленская "Наша ніва" і мінская "Мастацкая літаратура" выдалі томік вершаў Баляслава Лесьмяна "Пан Блышчынскі" ў перакладзе зноў жа Алега Мінкіна. У зборнік увайшло 56 вершаў польскага паэта, ім папярэднічае прадмова Сяргея Дубаўца, у якой аўтар імкнецца давесці, што паэзія Лесьмяна вельмі блізка творчасці Янкі Лучыны, Янкі Купалы, Максіма Багдановіча мадэрнісцкага перыяду, калі гэтыя паэты не сталі яшчэ народнымі, беларускімі.

Дубавец шчыра вітае Лесьмяна з яго казачнай фантастыкай і гратэскам, з адмысловым бачаннем рэальнасці, а перадусім — з яго ўяўленнем свету прыроды.

Перакладчык змушаны быў пераадолець шмат выразаў і неалагізмаў Лесьмяна, прыставаць іх да беларускай мовы так, каб чытач зразумеў энас і намеры арыгінала. Мінкін добра справіўся з пастаўленымі перад сабой задачамі: беларусы атрымалі жменьку прыго-

жай, гучнай паэзіі польскага мадэрніста.

У ліпені 1994 года выйшла з друку трэцяя кніжка польскай паэзіі — Леапольд Стаф "Высокія дрэвы" ў перакладзе Алега Мінкіна. Зноў жа, гэта першае выданне на беларускай мове паэзіі Л. Стафа. Праўда, паасобныя вершы паэта друкаваліся ў Беларусі. Першы верш яго ("Mir") ў перакладзе Івана Калесніка надрукавала яшчэ ў 1954 годзе "Чырвоная змена". Потым у 1958 годзе верш "Вясна" пераклаў Максім Танк і надрукаваў яго ў "Літаратуры і мастацтве". А твор "Каваль", апублікаваны ў тым жа годзе ў маладзечанскай газеце "Чырвоны сцяг", пераклаў А. Румар. Акрамя гэтага ў 60-70-х гадах на беларускай мове былі надрукаваны вершы Л. Стафа "Вясна", "Маці", "Мост", "Натхненне" і "Міцкевіч" у перакладах Максіма Танка і Петруся Макаля.

Алег Мінкін пераклаў 82 вершы аўтара "Асеняга дэжджу", напісаныя ў 1901—1958 гадах. Гэта самы вялікі выбар твораў Л. Стафа на беларускай мове. Перакладчык наважыўся наблізіць да беларускага чытача зрэз творчасці польскага паэта, прадставіўшы яго лепшыя вершы, тым самым паказаў Стафа як дасканаланага майстра слова. Мінкіну удалося дакладна адчуць настрой, сродкі экспрэсіі, мову і філасофію аўтара "Сноў аб моцы". Справіцца з паэтычным словам Стафа нялёгка, таму што творчы плён Стафа змяшчаў у сабе некалькі перыядаў, пачынаючы ад мадэрнізму і канчаючы літаратурай Народнай Польшчы. Найперш Стаф выказаў нішэанскія схільнасці Маладой Польшчы, эстэтычную стылізацыю. Потым прыйшла ў яго паэзію штодзённасць, матыў "шэрага чалавека", нарэшце, яго паэзія прайшла праз акалічнасці вайны і акупацыі. Потым, як піша Владзімеж Мацэнг, у "пірыцы 1945—1953 гадоў з'яўляецца ўсведмленне памераў катастрофы, якую прынеслі вайна і акупацыя, разуменне драмы літаратуры, якую прынеслі паваненныя гады, а ў выніку — неабходнасць больш глыбокай рэвізіі асабістай мастацкай пазіцыі".

(Заканчэнне на 7-й стар.)

ПІСЬМЫ З-ЗА МЯЖЫ

ПАВАЖАЦЬ СЯБЕ

Рэдактару газеты "Голас Радзімы".

Паважаны спадар рэдактар!

Удзячы Вам, што вы на балонках "Голасу Радзімы" друкуеце пісьмы маіх суродзічаў-беларусаў замежжа. Большасць з іх крытычна ставіцца да цяперашняй палітычнай і эканамічнай сітуацыі ў Беларусі. На жаль, я таксама шмат чаго добрага дадаць тут не змагу. Амаль чатыры гады, як Беларусь атрымала сваю незалежнасць. І тым не менш дагэтуль пра Беларусь мала хто ведае, а беларускі ўрад не шмат робіць для яе рэкламы ў свеце. Мінута два гады, як Англія завязала дыпламатычныя суадносіны з Беларуссю на ўзроўні амбасадараў. Аднак для грамадзяніна Беларусі, каб дастаць брытанскую візу, надалей трэба ехаць у Маскву ці Кіеў. Чаму так? За тлумачэннямі звярнуўся я да свайго выбранніка ў парламент, які, у сваю чаргу, ад майго імя звярнуўся да міністра замежных спраў Вялікабрытаніі. У сваім адказе (які дадаю да ліста) міністр піша, што ў Мінску няма адпаведнага месца, дзе можна адкрыць сталую брытанскую амбасаду і таму надалей дараджжае аплікантам па візы ехаць у Маскву. Адсюль відавочна, што Вялікабрытанія не бачыць ніякага палітычнага ці эканамічнага інтарэсу, каб пабудоваць установу сталай амбасады ў цяперашняй Беларусі. Яны, на маю думку, бачаць, што старая камуністычная адміністрацыя не змянілася, не ўяўляюць, у якім напрамку і куды цяперашні беларускі ўрад вядзе Беларусь, а тым часам прарасійскія антыбеларускія сілы пашыраюцца. Урад замест таго каб узмяццяць нацыянальнае адраджэнне ў адміністрацыі і адукацыі, ставіцца да гэтага пасіўна. На сесіях Вярхоўнага Савета дэпутаты адкрыта выступаюць супраць дэкрэтаў Канстытуцыі: дзяржаўнасці, беларускай мовы. Міністэрства ўнутраных спраў адкрыта

выступае супраць нацыянальных дэманстрацыяў пад знакам дзяржаўнай сымболікі. Тут можна ўгадаць святкаванне 50-годдзя Перамогі і вызвалення Беларусі ад нямецкіх захопнікаў. Тыя, хто прыйшоў на плошчу Перамогі ў гэты дзень, трымалі чырвоныя сцягі і лозунгі. Між гэтых сцягоў не было ніводнага сапраўды беларускага сцяга. Дык дзе гэтыя падзі жывуць і чый хлеб ядуць — беларускі ці савецкі?

Яшчэ прыкрыя прыклады. Атрымліваю пісьмы ад сваякоў з Бацькаўшчыны. Паштовае пячаць на пісьмах надалей у рускай мове: "Почта СССР". Чаму Міністэрства сувязі Беларусі такое індэферэнтнае? Гэтыя вышэйзгаданыя факты — ганьба для суверэнітэту Беларусі. Не дзіўна, што ўрады заходніх дзяржаў палітычна ставяць нас на ўзровень Кубы і Паўночнай Карэі, а эканамічна наш усходні сусед называе нас "бананавай" ці "агурковай" рэспублікай. Як можа беларускі народ пагадзіцца з гэтым? Ён павінен даказаць, што мы не горшыя ад другіх. Дасягнуць гэта магчыма толькі тады, калі ён будзе паважачь сябе сам, будзе любіць свой родны край.

Урад павінен нарэшце пачаць праводзіць дэмакратычную палітыку... Не трэба глядзець толькі на ўсход і спадзявацца на яго дапамогу: у яго зашмат сваіх эканамічных клопатаў. Трэба ўсвядоміць, што нам ніхто не дапаможа, калі мы самі сабе не дапаможам. Трэба пачаць выводзіць эканоміку на вольны рынак і шукаць помачы і парады і ад заходніх краін. Грамадзянін Беларусі павінен мець магчымасць палепшыць стан свайго жыцця, а тым самым і краю. Трэба стварыць адпаведны эканамічны ўмовы, каб зацікавіць замежных інвестараў укладзі грошы ў беларускую эканоміку. Хоціць думаць пра мінулае. Яно ўжо не вернецца. Пачніце ўсімі сіламі будаваць добрую і зможную Беларусь. З Божай дапамогай і беларускай працавітасцю вы зможаце гэтага дасягнуць.

Жыве Беларусь!

З пашанай

С. БУДКЕВІЧ.

Працяг.
Пачатак у № 50.

Англія, Ковентры.

Акупаваўшы беларускія землі Гродзеншчыны і Віленшчыны і збіраючыся ў паход на Міншчыну, Віцебшчыну і Магілёўшчыну, Язэп Пілсудскі шырока абвясціў жыхарам былога Вялікага Княства Літоўскага, што польскі меч нясе ім волю і дабрабыт. Гэта выклікала надзею ў беларускага народа і падрыхтавала прыхільнае спатканне польскіх войск на беларускіх тэрыторыях. Арганізаваліся нават асобныя паўстанцкія атрады беларускай партыі “Зялёны Дуб”, якія па ўзгадненню з польскім урадам дзейнічалі ў беларускім тыле. Галоўны ўдар наносіўся па Мінску. 8 жніўня горад ужо знаходзіўся ў руках польскага генерала Шпэтыцкага. Польскае войска прасунулася да лініі ракі Бярэзіны, і тут фронт стабілізаваўся да вясны 1920 года. Літоўска-Беларуская Савецкая Рэспубліка перастала існаваць. Большасць беларускіх земляў трапіла пад акупацыю пілсудскага. У сакавіку наступленне палякаў узнавілася і яны пры падтрымцы пятлюраўцаў дайшлі да Дняпра. З поўдня навальваўся Дзянікін. Узнікала пагроза Маскве. У красавіку 1920 года напуганы ленынскі ўрад прапаноўваў Польшчы ўсю тэрыторыю былой Літоўска-Беларускай Рэспублікі ўзамен на мірнае пагадненне. Правадыр расійскіх люмпенаў выяўляў большую гібкасць, чым Дзянікін, які змагаўся за рэстаўрацыю былой Расійскай імперыі ў поўным складзе. Таму Пілсудскі і не падтрымаў маскоўскага наступлення дзянікінцаў. Ён ратаваў урад Леніна, каб потым дзяліць з ім беларускія і ўкраінскія землі.

Для беларускага народа польска-савецкая

вайна стала чарговай захопніцкай вайной. Як ужо не раз бывала раней, беларусы, забраныя пад ружоко расійцамі і палякамі, ваявалі адзін супраць аднаго. А акупанты з двух бакоў захоплівалі нашы землі коштам беларускай крыві ды яшчэ сцярджалі пры гэтым, што вызваліюць нас ці то ад камуністаў, ці то ад капіталістаў. Зноў нам тлумілі галовы. А разважлівыя сяляне глядзелі на польска-савецкую бойку ды ўспаміналі, што нават пры немцах было лепей: тады іх хоць абараняў урад БНР.

АКУПАЦЫЙНЫ РЭЖЫМ. Абяцаная польская “воля” хутка абярнулася шомпаламі ды бізунамі, што гулялі па мужыцкіх карках, калі жаўнеры адбіралі тое, што не паспелі прыбраць немцы з бальшавікамі. Даставаліся і яўрэйскім крамам, якія аддаваліся на рабаванне жаўнерам. Ужо ў жніўні 1919 года выйшаў загад аб вяртанні адчужанай маёмасці былым уласнікам. І пачалі прыскочыўшы гаспадары забіраць дзе-нідзе прыхопленыя сялянамі панскія землі ды помшціць выскоўцам за самавольства. Паны атрымалі вышэйшыя пасады як у цэнтры, так і на месцах. Але ў першую чаргу палякі распраўляліся з камуністамі, часам і з уяўнымі. За камуністычны асяродкі прымаўся нават праслаўныя царквы і синагогі. Акупаванымі тэрыторыямі кіраваў Генеральны камісарыят усходніх зямель, створаны пры штабе Літоўска-Беларускага фронту. Яго ўзначальваў Е. Асмалоўскі, былы папчэнік Друбар-Мусніцкага. Захопленыя на ўсход ад Беластоцкыя беларускія землі дзяліліся на 4 акругі (Брэсцкую, Вальнскую, Віленскую і

Мінскую), а яны — на паветы на чале са старастамі. Грамадзянская акупацыйная адміністрацыя ва ўсім падпарадкоўвалася ваеннаму кіраўніцтву і самастойнага значэння практычна не мела.

Польскія ўлады абяцалі галоднай Беларусі хлеб і сала, што прысыпала Амерыка. Але харчы маглі атрымаць толькі тыя, хто ўступаў у польскія кааператывы, а ў апытальных лістах запісваўся — “паляк”. Зразумела таму, што галодныя беларусы-католікі не маглі не павялічыць колькасць “польскага” насельніцтва ў Заходняй Беларусі. Менавіта тут з 1919 года зараджаўся інстытут асаднікаў. Польскім легіянерам перадаваліся дзяржаўныя землі і надзелы беларусаў-бежанцаў для замацавання польскага ўплыву. Для польскіх шавіністаў не было Беларусі і Беларусаў, а былі “крэсы усходнія” і “крэсовякі”, з якіх павінны атрымацца добрыя палякі. Асабліва жорстка ўсе беларускае вынішчалася на Беластоцкыне.

Не выключалася і палітыка заляцанняў. З вясны 1919 года дазвалялася дзейнасць Часовага Беларускага Нацыянальнага Камітэта, які ўзначальваў Прушынскі (Алесь Гарун). Беларускі пэнт і палітык вітаў Пілсудскага ў Мінску, але і выступаў за незалежную Беларусь разам са Смаленшчынай. 20 жніўня 1919 года выхадзіць чарговы загад аб карыстанні беларускай мовай. Яна дазвалялася ва ўжытку, але дзяржаўнай лічылася польская. Пайшла панізацыя. Беларускія школы маглі працаваць толькі ў мінскай акрузе. В. Іваноўскаму нават удалося адкрыць у Мінску Беларускі педа-

гагічны інстытут. На Гродзеншчыне ж і Віленшчыне беларускія школы закрываліся. Чаму?

Ужо ў першы год польскай акупацыі рыхтаваліся ўмовы для паступовага ўключэння беларускіх зямель у склад польскай дзяржавы. Але не ўсіх. Польскае кіраўніцтва (не выключана, што і Пілсудскі) пачынала разумець усю нерэалістычнасць узаўнення Рэчы Паспалітай у межах 1772 года. Прынцып польскіх палітыкаў быў такі: “на ўсходзе трэба праглынуць роўна столькі, колькі можна асіміляваць за адно пакаленне”. Усходняя Беларусь была для палякаў разменнай манетай, якую яны рыхтаваліся перадаць бальшавікам за іх згоду на адмову ад Беларусі заходняй. А таму заходнія беларускія землі панізаваліся, а ўсходнія — рабаваліся.

Узнёслыя ідэалы польскіх сацыялістаў на чале з Пілсудскім аб дзяржаўным саюзе (федэрацыі) народаў былой Рэчы Паспалітай, што ўзніклі яшчэ ў рэвалюцыйным 1905 годзе, разбіваліся аб жорсткую рэчаіснасць. Акупацыйная ваенная і цывільная адміністрацыя пра гэтыя ідэалы, магчыма, і не ведала. Яе палітыка адпавядала лініі нацыянальнага дэмакрата Дмоўскага на поўную інкарпарацыю заходне-беларускіх земляў. І ў сацыялістаў, і ў эндэкаў пераважала думка, што беларусы не здольныя да незалежнага існавання і стварэння ўласнай дзяржавы (нібыта не існавала БНР). Ідэя федэралізму выстаўлялася, трэба меркаваць, у тактычных мэтах.

СУПРАЦІУЛЕННЕ ЦІ СУПРАЦОЎНІЦТВА! Здавалася б, ахвяры польскай агрэсіі — Бела-

Захар ШЫБЕКА

ГІСТОРЫЯ БЕЛАРУСІ У ХІХ - ХХ СТАГОДАХ

(РАЗДЗЕЛЫ

З НЕНАДРУКАВАНАЙ КНІГІ)

рус, Літва і Украіна — павінны скласці ваенны саюз. Ён не пашкодзіў бы і для абароны ад расійскіх бальшавікоў. Ды не было паміж імі згоды. Не было згоды і паміж беларускімі дзеячамі. У пошуках падтрымкі беларускай дзяржаўнасці яны рассыпаліся паміж Польшчай, Расіяй і Літвой. І толькі некаторыя зберагалі надзею на падтрымку свайго народа.

Спачатку шмат хто чакаў дапамогі з боку Пілсудскага. Беларускія дзеячы ведалі, што ён нарадзіўся на Віленшчыне і ўмеў размаўляць па-беларуску, што прымаў у сваё войска мясцовых сялян і не забараняў ім ужываць бацькоўскую мову. Да таго ж кіраўнік Польшчы так шчодро асыпаў беларусаў абяцанкамі. 12-14 чэрвеня 1918 года з дазволу акупантаў працаваў з’езд беларускіх дэлегатаў Віленшчыны і Гродзеншчыны. У сваёй рэзалюцыі да ўсіх народаў і вялікіх дзяржаў свету дэлегаты насуперак разлікам польскіх улад выказалі настойлівае жаданне бачыць Беларусь непадзельнай. З’езд асудзіў намеры Калчака ўзнавіць Расійскую імперыю і падтрымаў ідэю стварэння федэратыўнай беларуска-літоўскай дзяржавы ды беларускага народнага войска. Абраную дэлегатамі Цэнтральную Беларускаю Радую Віленшчыны і Гродзеншчыны ўзначаліў эсэр Клаўдзіі Душ-Душэўскі, а потым яго замяніў Браніслаў Тарашкевіч.

Пасля ўзяцця палякамі Мінска Пілсудскі выступав з прававай і ўжо дакладна абяцае беларусам дзяржаўную незалежнасць. Сюды патроху збіраюцца бэнэраўцы ды просяць свайго земляка ўзнавіць працу Рады і ўрада БНР. Даз-

вол быў атрыманы толькі ў снежні 1919 года. Сярод радаўцаў утварыліся дзве групыкі. Беларускія эсэры і сацыял-федэралісты лічылі, што працаваць з акупантамі няма ніякай магчымасці. Яны ўжо вялі з палякамі партызанскую барацьбу. Другія даводзілі, што яшчэ ёсць надзея чакаць змен у польскай палітыцы да лепшага.

РАСКОЛ РАДЫ БНР. На гэтым грунце 13 снежня адбыўся раскол Рады БНР. Антыпольская фракцыя ўтварыла Народную Радую БНР на чале з Пётрам Крэчэўскім і свой кабінет міністраў на чале з Вацлавам Ластоўскім. Другая частка, што збіралася супрацоўнічаць з акупантамі, склала Найвышэйшую Радую БНР і выдзеліла свой урад на чале з Антонам Луцкевічам. І зноў беларусы перасварыліся. Сярод іх у Мінску не было аўтарытэтных лідэраў. Іван Луцкевіч памёр у жніўні 1919 года. Антона Луцкевіча польскія ўлады трымалі фактычна пад хатнім арыштам у Варшаве, куды ён прыехаў з Парыжскай мірнай канферэнцыі.

ДЗЕЙНАСЦЬ ПРАПОЛЬСКАЙ ПАРТЫІ. У польскай сталіцы Антона Луцкевіча, праўда, прыняў сам Пілсудскі. Ён абяцаў у будучыні культурную аўтаномію і нават даў згоду на фарміраванне беларускага войска. Але Луцкевіч хутка зразумеў, што польскія ўлады ніколі не падтрымаюць незалежнасць Беларусі. Другога выйсця ён не бачыў і 28 лютага 1920 года пайшоў у адстаўку ды пераехаў у Вільню. Яго пераемнікам стаў Аркадзь Смоліч. У групу прапольскай арыентацыі ўваходзілі таксама Лёсік, Рак-Міхайлоўскі, Серада, Іваноўскі, кс. Адам Станкевіч.

Тым часам актывізавалася дзейнасць створанай у кастрычніку 1919 года польскім урадам Беларускай вайскавай камісіі на чале з Паўлам Алексюком. У яе склад уваходзіў і Змітрок Бядуля, і будучы арганізатар Беларускай Краёвай Абароны падчас фашысцкай акупацыі Францішак Кушаль. Аднак беларускае войска практычна так і не было сфарміравана. Гэтаму ўсяляк перашкаджала польскае ваеннае камандаванне. Ніяк не спрыяў справе і прынцып добраахвотнага набору, якога строга прытрымліваліся бэнэраўцы.

У маі Найвышэйшая Рада прапаноўвала дзяржаўны саюз Польшчы з Беларуссю па ўзору былой Рэчы Паспалітай. Беларускія дзеячы імкнуліся прадухіліць падзел Беларусі паміж Польшчай і Расіяй. А якраз такая небяспека і чакала наш народ, калі б Польшча прыняла прапанову Леніна аб устанавленні савецка-польскай мяжы па Дзвіне, Уле і Бярэзіне. Лепей было трапіць пад Польшчу, чым быць падзеленымі. На сустрэчы з польскай дэлегацыяй, якой кіраваў Лявон Васілеўскі, беларусам удалося пераканаць у гэтым і палякаў, карыстаючыся іх станам эйфарыі ад перамог над бальшавікамі. Абодва бакі згадзіліся, што Беларусь увайдзе ў склад Польшчы ў межах 1772 года. Аднак з пагаршэннем становішча на Усходнім фронце палякі адмовіліся ад гэтай ідэі. У чэрвені Найвышэйшая Рада патрабавала ўжо незалежнасці БНР і пратэктарата Лігі Нацыяў над тэрыторыяй Беларусі да склікання Устаноўчага Сейма. Каб пераканаць у гэтым заходніх палітыкаў, Антон Луцкевіч збіраўся паехаць у Парыж, ды не ўдалося.

НЕЗАЛЕЖНІКІ. А палітычны апанент Луцкевіча — Вацлаў Ластоўскі пасля двух месяцаў польскай турмы ў лютым 1920 года едзе ў Каўнас — сталіцу Літоўскай Рэспублікі, дзе працавала забароненая акупантамі Народная Рада БНР, і працягвае барацьбу за незалежнасць Беларусі ў саюзе з літоўцамі. Яго ўрад бярэ на сябе функцыю міжнароднага прадстаўніцтва БНР. Ластоўскага падтрымліваюць усе незалежніцкія партыі і грамадскія арганізацыі беларусаў, у тым ліку і Беларуска партыя сацыялістаў-рэвалюцыянераў, прадстаўнікі якой знаходзіліся ў Народнай Радзе. Гэта партыя ўступіла ў адкрытую ўзброеную барацьбу за незалежнасць. Яна прытрымлівалася тэорыі двух акупантаў, згодна з якой захопніцкімі лічыліся ў аднолькавай меры як Войска Польскае, так і Чырвоная Армія. Па вёсках ствараліся сялянскія дружыны, якія аб’ядноўваліся ў “Сувязь беларускага працоўнага сялянства”. Барацьба вялася пад лозунгам: “Змагаймося — зможам!”

Праўда, са снежня 1919 года існавала смаленскае эсэраўска-бальшавіцкае пагадненне аб сумесных дзеяннях супраць польскіх акупантаў. Партызанскай барацьбой кіравала створаная ў Мінску Вайсковая камісія. Ленінскі ўрад разгортваючы сваё падполле, імкнуўся скарыстаць і беларускі рух у сваіх мэтах. Перамовы П. Бадуновай у Маскве (май 1920) канчаткова пераканалі эсэраў Беларусі, што ленынцы ніколі не пойдуча на прызнанне незалежнасці БНР і ўрада Ластоўскага.

БЫЎ У НАС ТАКІ ПАЭТ — Хведар ІЛЬЯШЭВІЧ

"ДЫК ЗДАБУДЗЕМ КВЕТКУ ШЧАСЦЯ"

ЛЕАНІД
ПРОКША

Перачытваючы вершы Хведара Ільяшэвіча, адчуваеш, што, можа, гэта адзін з беларускіх літаратурных таго часу паэт, які гарэў няяснага верай у светлую вясну роднага краю і жадаў перадаць, пераліць гэту веру ўсім беларусам, ён быццам хацеў запэўніць і сябе, і іншых, якое шчасце жыць на гэтай прыгожай зямлі:

Беларусь! — краіна сіняя...
Я люблю цябе да сьлёз...
Вандраваць тваімі пуцінамі
Мне прызначыў пэўна лёс...
Любоўна-пэскава ён называе сваю Беларусь "казкаю вяснянаю", "князеўнаю", дзе "вёска сьпіць у серабрыстай сарочцы", дзе паэт "соладка піў араматы прасторных, радзімых палёў..." і дзе "дрэмле малічвенна лес...".
Беларусь ты мая рассяпяваная!
(Нібы ў песьнях ты толькі і ёсьць...).
Я прыходжу к табе, о, каханая,
Сын вясны, нібы новы госьць...

гэтага таленавітага беларускага паэта, раскрываючы яго бачанне свету, любоў да Радзімы, мары чалавека, які бязмежна любіў сваю Бацькаўшчыну, свой народ. Аднак паэт толькі тады адкрые сваю душу, калі ты чытаеш яго вершы сам-насам,

праглядаюцца матывы дарогі, выгнанніцкіх шляхоў. Герой большасці яго апавяданняў найчасцей выпадковага спадарожнікі: адны з іх едуць у бежанства, другія — з горада ў вёску, трэція — у выгнанне. Становіцца іх няпэўнае, не-

Ільяшэвіч займаўся актыўнай грамадскай дзейнасцю. Ён стварыў Беларускае Аб'яднанне ў Беластоку, выдаваў газету "Новая дарога" (ад яе пайшла сённяшняя беластоцкая "Ніва"), чым мог, дапамагаў беларусам, якіх вайна выгнала з родных мясцін, арганізаваў працу беларускіх школ на Беластоцчыне. Ён лічыў, што трэба выкарыстоўваць абставіны, рабіць усё, што карыснае беларускай справе, не выпускаючы з вока гапоўную мэту — вызваленне Беларусі і адбудову сваёй нацыянальнай, незалежнай дзяржавы ў межах нашых земляў. Юры Жывіца ўспамінае, як Хведар Ільяшэвіч гаварыў: "Мы мусім паказаць усяму свету, што мы жывём, маем сілу ды змагаемся за сваю Бацькаўшчыну. Калі мы не будзем мець сваіх ідэалаў, сваёй мэты жыцця і змагання, дык сільныя раздушчаць нас, як таго чарвяка на дарозе, раздушчыць нас гісторыя сваім колам. Каб гэтага не сталася, мы мусім даць адпор, паказаць сваю сілу. Тады будзе меней ахвяраў, бо цяпер нас душчаць маскалі, немцы, палякі — страляюць па нас з-за вулга. Нам трэба быць арганізаванымі, бо толькі тады мы будзем мець сілу..."

9 снежня 1994 года на 83 годзе жыцця памёр вядомы беларускі пісьменнік Леанід Прокша.

Леанід Януаравіч Прокша нарадзіўся 19.4.1912 года ў г. Полацку. Скончыў Мінскі педагогічны тэхнікум (1931) і чатыры гады настаўнічаў у Мазырскай раёне і на рабфаку ў Барысаве. Пасля службы ў войску (1935--1937) працаваў літработнікам у газеце "Віцебскі рабочы" (1937--1940), у польскай газеце "Штандар вальносці" (Мінск, 1940--1941), рэдактарам польскай рэспубліканскай дзіцячай газеты "Піянер" (1941). У гады Вялікай Айчыннай вайны — ваяцкі журналіст. У 1955 годзе скончыў Ваенна-палітычную акадэмію. З 1956 года працаваў у рэспубліканскіх часопісах, у 1969--1972 гадах — галоўным рэдактарам газеты "Літатура і мастацтва".

Узнагароджаны ордэнамі Айчыннай вайны I і II ступеняў, Чырвонай Зоркі, медалямі. Выступаў у друку з 1937 года. Пісаў на беларускай і рускай мовах. Першы зборнік апавяданняў "Істочнік красоты" выдаў у 1960 годзе. Потым выйшлі з друку каля дзесяці гумарыстычных кніг, аповесці "Ці варта было жаніцца" (1968), "За Добрыцай-рэчкай" (1975), некалькі публіцыстычных кніг. Найбольшую вядомасць пісьменніку прынеслі раманы "Пакуль жывеш на свеце" (1980), "Туніка Несса" (1986), "Урок любові і нянавісці" (1990). Выйшлі аповесці для дзяцей "Мальчык у большых башмаках" (1963), "Незвычайныя прыгоды хлопчыка Бульбіні" (1973), "Стрэлы над ярам" (1974).

У сваёй творчасці Леанід Прокша адгукваўся на самыя надзённыя праблемы жыцця; умела выкарыстоўваў жанры памфлета, фельетона. Яго творы служылі і доўга будуць служыць справа патрыятычнага выхавання моладзі, абуджэння ў чалавеку лепшых маральных якасцяў.

З жыцця пайшоў добры, чуйны, спагадлівы чалавек. Побач з ім было ўтульна і надзейна. Такім ён назаўсёды застанецца ў нашай памяці.

САЮЗ ПІСЬМЕНнікаў
БЕЛАРУСІ.

Леанід Януаравіч ПРОКША быў першым рэдактарам газеты "Голас Радзімы" (1958--1969 гады). Ён добра вядомы нашым замежным суайчыннікам. І большасць з іх, як і калектыв "Голасу Радзімы", успомняць Леаніда Прокшу добрым словам, бо ён быў чалавекам свайго часу, але заўсёды глыбока інтэлігентным, спагадлівым і дэмакратычным.

Хведар ІЛЬЯШЭВІЧ (у цэнтры) з сябрамі. Германія.

уваходзіў у іх глыбіню, пазнаеш філасофію жыцця, асэнсаваную аўтарам, адмятаючы тое наноснае, павярхоўнае, ад чаго не застрахаваны ні адзін творца.

Не заўсёды пастаянным было паэтычнае натхненне і ў Хведара Ільяшэвіча. У яго зборніках сустракаюцца вершы прахадныя, у якіх часта гублялася рыфма, паэт быццам спышаўся пераказаць, выліць на паперу думкі-мроі, што перапаўнялі яго, і пасля ўжо не вяртаўся да іх, не клапаціўся аб завершанасці, дасканаласці. Вядома ж, вершы, прысвечаныя роднай Беларусі, найбольш моцныя ў мастацкіх адносінах, хвалюючы чытача высокім эмоцыйнальным напалам, у іх разліты непадробныя глыбокія пачуцці да любай Бацькаўшчыны, адчуваецца веданне яе мінуўшчыны, гучыць вера ў лепшую долю народа.

Шмат вершаў Хведар Ільяшэвіч прысвяціў каханню, паэтызаваў прыгажосць беларускай прыроды, не раз апісваў горад, дзе прайшоў дзяцінства і юнацтва, вёску, долю сельяна, захапляўся вясной, краскамі летняга поля, лесу, любіў беларускі лістапад, калі душу ахоплівалі хвіліны суму ад завядання прыроды, шчымлівай тугі і адначасна ўздзіму і думалася пра сваё, уласнае, якое непазбежна супастаўлялася з жыццём блізкіх людзей, народа, пэсам Бацькаўшчыны. Да многіх вершаў паэт браў эпіграфы з М.Багдановіча, а вершы ў зборніках падзяляў па тэматычных раздзелах: "Новая Беларусь", "Места агнявокае", "Безьбярэжжы каласяныя", "Песні каханья", "Напевы і думы". Ён выступаў тут паэтам-грамадзянінам і патрыятам, паэтам-барацьбітом.

З паступовым набывццём мастацкага і жыццёвага вопыту паэту быццам цесна становіцца ў малых вершаваных формах. Яго думы патрабавалі прасторы прозы. З другой паловы 30-х гадоў ён амаль цалкам пераходзіць на прозу. Ім напісаны такія апавяданні, як "Песні жыцця", "На дарогу", "У вагоне", "Сыпаліся вішневыя краскі", "Баленік", "Мастацтва", "Шопат зямлі", "Сон", "Танго "Нотурно", "Спатканне", "На рубяжы", "Худыя плечыкі", невялікія аповесці — "На ростані" і "Вызвалілі", п'еса "У купальскую ноч". Тут, як і ў вершах, аўтар імкнецца асэнсаваць падзеі тагачаснай рэчаіснасці. Герой апавяданняў — звычайна моладзь: юнакі, дзяўчаты, студэнты, сяляне, работнікі на выгнанні, эмігранты. Яны людзі свайго часу, іх лёс цесна звязаны з падзеямі эпохі. А падзеі набліжаліся трывожныя — пачыналася другая сусветная вайна, якая раскідвала людзей па ўсім свеце. Мусіць таму ў прозе Хведара Ільяшэвіча найбольш выразна

стабільнае, яны не ведаюць, што з імі станецца. Яны, як і сам аўтар, быццам апынуліся на перакрываўанні многіх невядомых дарог, калясяць па свеце, знаёмяцца, сыходзяцца, размаўляюць, і гэтым вызначаецца стан іх душы, агульная перадавальнічная атмасфера. Але, нягледзячы на трывожныя гады, людзі жылі, сеялі, жалі жыта, спявалі песні, і гэтым пісьменнік хацеў сцвердзіць неўміручасць жыцця народа.

"...Іэй, хлопцы, браці мае, зямля беларуская раскінулася ад Горадні да места Смаленска і ад Прыпяці аж на другі бок ракі Дзвіны перакінулася. Вось, выйдзі на якую-небудзь гару, над гэтай зямлёю, ды азірніся на свет Божы! Так душа твая і зрадзее..."

І на гэтай зямлі спрадзёку нашы дзяды, прадзеды жылі... не раз грэкамі, немцамі, рымлянамі траслі.

А мы! Мы не знаём, хто мы такія.

Не марым аб залатым веку... ("Сон").

Марыў Хведар Ільяшэвіч аб залатым веку, шукаў кветку шчасця для сваёй Бацькаўшчыны. Сваім жыццём і творчасцю ён сцвярджаў: "Кветка Шчасця — гэта воля нашай дарагой Бацькаўшчыны — Беларусі. Калі мы, маладцы, з усім сваім імзэтам, з усёй творчай сілай нашых юнацкіх душ, з усёй шчырасцю і самаадданасцю будзем працаваць для Беларусі, дык мы здабудзем кветку шчасця! А ў вольнай Беларусі мы пасеем новае малодрае жыццё, і завіцце, закрасуе наш Край!" ("У купальскую ноч").

У яго паэзіі, прозе мы знаходзім і нацыянальна-грамадзянскія матывы, і вобразы мінуўшчыны, настроеныя празаічныя абразкі, дзе, раскрываючы ўнутраны свет лірычнага героя, яго думкі, пачуцці, аўтар раскрывае народны светлагляд, спрабуе асэнсаваць філасофскія пытанні, эстэтычныя праблемы мастацтва, прызначнае паэты і паэзіі. Сваімі аптымістычнымі вершамі, апавяданнямі ён сцвярджаў духоўны каштоўнасці, а выказваючы веру ў лепшую будучыню Бацькаўшчыны, падкрэсліваў вартасць літаратуры, якая павінна даваць спажытак для розуму і душы.

Хведар Ільяшэвіч быў шчырым беларусам-адраджэнцам. Ён прыспешваў сваёй творчасцю нацыянальны ўздым, ідэі Адраджэння падтрымліваў яго незгасальны аптымізм, веру ў дабро, людзей, справядлівасць. І ў час вайны ён садзейнічаў росту беларускага нацыянальна-вызвольнага руху, быў у самым яго цэнтры. Жывучы падчас вайны ў Беластоку, а пасля на эміграцыі ў Германіі, Хведар

даль Беларусі, -- Песьню яснаму, светламу дню, што прыйсці да нас некалі мусіць... На гэтай высокай ноце трагічна абарвалася жыццё Хведара Ільяшэвіча. Ён загінуў у аўтамабільнай катастрофе 6 лістапада 1948 года, якраз у той дзень, калі яму прыйшло запрашэнне ад Барыса Кіта пераехаць у Амерыку. І было гэтаму таленавітаму чалавеку, шчыраму беларусу, толькі 38 гадоў. Ён пахаваны ў Галендорфе (Германія), але жыве ў памяці сваіх дзяцей, сяброў, усіх, хто яго ведаў:

Сні пад суровым небам, Небам не родным, чужым, Слёзаў няма -- не трэба. Ты сярод нас -- жывы... (Міхась Кавыль, "Хведару Ільяшэвічу").

Мусіць прадбачыў паэт, што не шмат гадоў яму адведзена жыць на зямлі, калі пісаў: Чы сэрца, што не многа Буду я на свеце жыць... Хутка скончыцца дарога, Засталося не шмат прайсці... Я хацеў бы зноў радзіцца, Зноў цярпець за родны край... Каб мне сонейку маліцца -- Не хачу ў светлы рай! Як памру, у сіняй ночы Загарацца дзве зары -- Гэта будучь мае вочы Сумаваці па зямлі.

Лідзія САВІК.

Заканчэнне. Пачатак у № 50.

"ГОЛАС РАДІМЫ".

З веку ў век вялося ў праваслаўных, што калі ў доме ёсць ікона “Мікола-збавіцель”, значыць, адхіліць святы ад сям’і і дома ўсе беды і напасті. А калі сям’я страціла гаспадара, то абавязкова павінен быў з’явіцца ў доме абразок з адлюстраваннем гэтага святога — абаронцы ўдоў і сірот. А былі яшчэ “Мікола-угоднік”, “Мікола-цудатворац”...

Веткаўскі музей — унікальнае ў рэспубліцы сховішча старажытных работ, у тым ліку і вядомай стараверскай школы ікананісы. Шкада толькі, што апошнім часам унікальны для рэспублікі музей перажывае не лепшы час. Трапіўшы ў зону радыеактыўнага забруджвання, ён страціў цікавасць да сябе не толькі публіцы, але і ўлад. На бядотны стан будынка і фондаў музея мала ўвагі звяртаюць і Міністэрства культуры і друку, і мясцовыя органы кіравання, якія якраз і закліканы берагчы дзяржаўны здабытак.

І усё ж сёлета ў кастрычніку ў Веткаўскім музеі адбылася выстава старадаўніх ікон, якая наслала назву “Мікола”. У яе экспазіцыі былі сабраны іконы, што адлюстроўваюць лік святога Міколы, на якога толькі і засталася спадзявацца асірацелай нашай культуры.

НА ЗДЫМКАХ: будынак музея ў Ветцы; адна з вядомых ікон святога Міколы-цудатворцы — “Мікола-збавіцель”.

Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА.

ІМЯ СКАРЫНЫ ВЕДАЮЦЬ У ІТАЛІІ

12 снежня Нацыянальны навукова-асветны цэнтр імя Ф. Скарыны наладзіў прэзентацыю кнігі “Ад Полацка і Нясвіжа — да Падуі і Венецыі”, што выйшла сёлета ў выдавецтве “Навука і тэхніка”. У ёй змешчаны матэрыялы Першай беларуска-італьянскай навуковай канферэнцыі, якая адбылася ў Венецыі ў кастрычніку 1992 года, і даклад экс-міністра замежных спраў Беларусі Пятра Краўчанкі “Подзвіг Скарыны”, што прагучаў на ўрачыстым адкрыцці мемарыяльнай дошкі Ф. Скарыне ў Падуанскім універсітэце.

Прэзентацыя была вельмі прадстаўнічай. На ёй прысутнічалі пісьменнікі Янка Брыль, Ніл Гілевіч, Аляксандр Рэзнішчэў, мастакі Ніна Шчасная, Гаўрыла Вашчанка, Юрый Карачун, міністр замежных спраў У. Сянько і міністр культуры і друку А. Бутэвіч, паслы Польшчы і Італіі.

На прэзентацыі неаднойчы падкрэслівалася,

што адкрыццё памятнай дошкі Скарыне, урачыстасць, звязаная з гэтай падзеяй, зрабілі значна больш для папулярнасці Беларусі ў свеце і ўмацавання сяброўскіх адносін нашай краіны з Італіяй, чым шэраг іншых афіцыйных мерапрыемстваў.

Прысутныя ўспаміналі, з якімі складанасцямі была звязана паездка ў Італію. Беларуска-італьянская дэлегацыя на чале з Пятром Краўчанкам вяла 6-гадзінны перамовы з кіраўніцтвам Падуанскага універсітэта праз пасла Італіі ў Беларусі Джана-Луку Берцінета. Італьянцы лічылі немагчымым павесіць памятную дошку да таго, як яе ўбачаць у Міністэрстве культуры іх краіны. А гэта заняло б пэўны час, якога ў нашай дэлегацыі не было. Урэшце рэшт, калі ва ўніверсітэце ўбачылі мемарыяльную дошку, створаную скульптарам Валерыем Янушкевічам, вырашылі павесіць яе без узгаднення з Міністэрствам культуры. Цяпер дошка — на сцяне будынка ўнутранага двора, дзе яе заўсёды бачаць шмат студэнтаў. Адкрыццё мемарыяльнай дошкі Францыска Скарыне і правядзенне беларуска-італьянскай навуковай канферэнцыі былі першымі крокамі ў наладжванні сувязей паміж Італіяй і Беларуссю і ўшанавання імя Францыска Скарыны на міжнародным узроўні.

Алена СПАСЮК.

СТОМЛЕНЫ ЧАЛАВЕК, ЯКОМУ ЦІКАВА ЖЫЦЬ

[Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.]

— Гэта якасць беларускага характару?

Лічу, што навучыць народ любіць нашу гісторыю можа дапамагчы тэатр. Калісьці ў мяне была мара — стварыць тэатр сучаснай гістарычнай драмы. Але не ўдалося. Казалі, што ў нас вельмі мала гістарычных п’ес. Гэта сапраўды так. Хоць да гістарычных можна аднесці п’есы, напісаныя Купалам. Такім чынам, з-за недахопу гістарычных п’ес я пачаў пісаць свае. Тым больш, што тэмы ўжо жылі падспудна.

Сённяшні час вельмі спрыяльны для гісторыі. Няма ўжо ідэалагічных кайданў, якія перашкаджалі выносіць факты гісторыі наверх. Аднак да сённяшняга дня наша гістарычная навука не развязаła большасць гістарычных вузлоў. І таму літаратура давалася брацца за гэтую справу. Але ж архівы не вывучаны. Сёння пісаць на гістарычную тэму ўсё роўна, што падываць з пучыны марской караблі. Ты іх падываеш, а дошкі абвальваюцца.

Калі я гляджу на гістарычныя нарысы, якія выходзяць у друку, разумею, што нашага чытача, выхаванага на расійскай гісторыі, не пераканаеш фактамі, якія прыводзяць аўтары. На жаль, большасць такіх нарысаў напісаны похалпам, у іх няма ўражлівых эпізодаў, падзей, асоб. Таму літаратура проста абавязана дапамагчы людзям даведацца пра гісторыю, адчуць яе.

І я раблю ў гэтым накірунку, што магу. Адна з маіх п’ес “Звон — не малітва” ідзе ў Купалаўскім тэатры. Ёсць у мяне драматычныя творы пра Ягайлу “Прымак”, пра Аршанскую бітву “Чыстыя рэкі, мутныя воды”. Я напісаў п’есу пра Паўлюка Багрыма, пра Алеся Савіцкага (жыў такі мясцовы Робін Гуд, які на пачатку нашага стагоддзя марыў пра сялянскае царства). Усе гэтыя героі вельмі важныя для мяне. Мы не надта багатыя, каб пакінуць паз-за нашай увагай такія постаці, як Рагнеда, Ягайла. Таму я вельмі хацеў бы, каб нейкае выдавецтва распачало серыю гістарычнай літаратуры для навучальных устаноў. Гэта маглі б быць гістарычныя раманы, апавесці, п’есы. Але...

— Не знаходзіцца жадаючых?

— Не, ёсць жадаючыя.

— Няма за што?

— І ёсць за што.

— Дык у чым жа праблема?

— Вечная беларуская праблема: як падняцца і пачаць справу.

Алена СПАСЮК.

НОРВІД, СТАФ, ЛЕСЬМЯН — ПА-БЕЛАРУСКУ

[Заканчэнне.
Пачатак на 4-й стар.]

Перакладчык цалкам зразумеў складанасць этапу развіцця паэзіі Стафа і патрапіў усё гэта перадаць па-беларуску. Паэзія Л. Стафа гучыць проста і праўдзіва. Вось першыя радкі вядомага верша “Восеньскі дождж”:

Аб шыбы дождж звоніць, дождж
звоніць маркотны,
Кастрычніцкі дождж, аднастайны,
нязводны,
Б’юць кроплі няспынна ў аслеплыя вокны...
Шкло плача і енчыць... а шыбы
ў мгле мокнуць,
І сочыцца прыцемак шары дрымотна...
Аб шыбы дождж звоніць, дождж
звоніць маркотны.

Зборнік паэзіі Стафа “Высокія дрэвы” мае прадмову Уладзіміра Калеснікі, дзе паддэяны згадкі пра жыццё паэта і каратка ахарактарызавана яго творчасць.

Тры прозвішчы польскіх паэтаў — Норвід, Стаф, Лесьмян — тры зборнічкі іх вершаў на беларускай мове — гэта надта важкі ўклад ва ўзаемаразуменне, у працэс далучэння беларускага чытача да самай прыгожай польскай паэзіі, да глыбейшага пазнання суседняга польскага народа. Варта толькі шчыра вітаць працу перакладчыка, ох, якую нялёгкаю і адказною, і пажадаць Алегу Мінкіну, каб яго высакародная праца прынесла новы плён — хай загучаць па-беларуску і іншыя вершы польскіх паэтаў, пакуль невядомыя беларусам.

А кім жа ёсць Алег Мінкін, перакладчык паэзіі Норвіда, Стафа і Лесьмяна? Мінкін пакуль не фігуруе ў беларускіх энцыклапедыях, ані ў біяграфічных даведніках пісьменнікаў.

Мінкін — паэт і празаік, па прафесіі інжынер-электрык. Нарадзіўся на Магілёўшчыне і, як ён кажа, паходзіць з племя радзімічаў. У дзяцінстве і ранняй маладосці не сутыкаўся з польскай мовай. Пасля сканчэння ВДУ пэўны час жыў за Палярным кругам у колішнім Савецкім Саюзе, потым вярнуўся ў Беларусь. У студэнцкія гады зацікавіўся польскай паэзіяй, але чытаў яе ў рускіх перакладах. Калі асеў у Брэсце, пазнаёміўся з многімі мясцовымі палякамі.

Польскую паэзію Мінкін пачынаў пазнаваць, чытаючы вершы Уладзіслава Сыракомлі і Яна Чачота як самых блізкіх, бо паходзілі з Беларусі, ведалі яе народ і мову. Пазней зацікавіўся паэзіяй Цыпрыяна Норвіда, Леапольда Стафа, Баляслава Лесьмяна, Юльяна Тувіма, Віславы Шымборскай, Збігнева Герберта і Чэслава Мілаша. Ад 1990 года Алег Мінкін жыве ў Вільні, стаў грамадзянінам Літвы і мае намер асеці тут назаўсёды. Стаў сябрам Саюза пісьменнікаў Літвы, хаця актыўна ўдзельнічае ў культурным жыцці беларусаў. Працуе ў газеце “Наша ніва”, падтрымлівае кантакты з літаратурным асяродкам у Беларусі. Выдаў у Мінску два томкі паэзіі: у 1985 годзе выйшла кніжка “Сурма”, у 1989-м — “Расколіна”. У Польшчы быў не болей двух разоў. Цяпер хацеў бы атрымаць якую-небудзь творчую стypендыю, каб мець магчымасць на даўжэйшы час затрымацца ў Польшчы, глыбей пазнаць культуру і гісторыю нашай краіны.

Сваімі перакладамі Норвіда, Стафа, Лесьмяна Алег Мінкін наблізіў польскую паэзію да беларускага чытача. Ужо гэтым ён заслужыў найвышэйшую пахвалу і ўдзячнасць палякаў.

Мечыслаў ЯЦКЕВІЧ,
сябра Міжнароднай
асацыяцыі беларусістаў.

Польшча, Ольштын.

У ДЗЕНЬ НЕЗАЛЕЖНАСЦІ ЛАТВІЙСКОЙ РЭСПУБЛІКІ

18 лістапада, у Дзень незалежнасці Латвійскай Рэспублікі, у Даўгаўпілсе адбыўся дэбратны канцэрт нацыянальна-культурных таварыстваў. Спачатку ў вялікай зале Цэнтра латышскай культуры разам са шматлікімі гледачамі, сярод якіх былі кіраўнікі горада, дэпутат Сазіма, консул Расіі і іншыя паважаныя людзі, удзельнікі канцэрта ў нацыянальных касцюмах з запаленымі святочнымі свечкамі выканалі дзяржаўны гімн. Потым творчыя калектывы паказалі, на што яны здольныя. Некаторыя з іх, ужо добра вядомыя, ззялі сваім майстэрствам нават за межамі Латвіі. Гэта латышскі танцавальны ансамбль “Лайма”, польскі хор “Промень”, рускі фальклорны ансамбль “Русічы”... Тым больш прыемна было пасля прачытаў у мясцовай газеце “Латгалес Лайкс”: “Найбольшую цікавасць выклікалі калектывы нямецкага таварыства, які малі вядомы ў горадзе, выступленне яўрэйскага таварыства, прадстаўнікоў беларускай грамады”. Ад беларускага таварыства “Уздым” салістка Зінаіда Дзегцяренко выканала беларускую народную песню “Там шэры конь бяжыць” і аўтар гэтых радкоў прачытаў свой верш “Абновы”. Вельмі дарэчы тут прыйшліся падораныя Міністэрствам культуры ў час Першага з’езда беларусаў свету два беларускія нацыянальныя касцюмы.

Мясцовае тэлебачанне запісвала гэта відовішча з разлікам паказаць яго на ўсю Латвію. Аднак па тэхнічных прычынах запіс не ўдаўся, таму вырашана паўтарыць спробу ўжо ў наступнае свята 18 лістапада.

Даўгаўпілс.

С.ВАЛОДЗЬКА.

Унікальную калекцыю значкоў сабраў гамяльчанін Алег Буракоў. Захапіў ён гэтым яшчэ ў пяцідзсятыя гады, і цяпер у яго больш за 16 тысяч значкоў: гэта і прымеркаваныя да юбілеяў, і прысвечаныя космасу, і прысвечаныя гарадам былога Саюза, і спартыўныя, і мноства-мноства іншых.

НА ЗДЫМКУ: Алег БУРАКОЎ са сваёй калекцыяй. Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА.

СПОРТ

ШАХМАТЫ. Блізкіца да завяршэння Сусветная алімпіяда, якая праходзіць у Маскве. Але яснасці ў турнірнай табліцы ў мужчын няма. Толькі апошнія туры выявяць пераможцу, бо разрыў паміж зборнымі Англіі, Расіі-1, Босніі і Герцагавіны, Балгарыі, Расіі-2 зусім нязначны: 0,5–1 ачко.

У жанчын сітуацыя больш ясная. Хутэй за ўсё першае месца зоймуць грузінскія шахматысткі.

Зборныя Беларусі выступаюць таксама на ядрэнна, хаця, ужо бачна, у лік прызёраў не трапяць.

БІЯТЛОН. Лідэр беларускай каманды Святлана Парамыгіна на розыгрышы Кубка свету ў Альпах заняла трэціе месца на дыстанцыі 15 кіламетраў.

Там жа, у Аўстрыі, спарборнічалі і мужчыны. Вадзім Са-шурын з Мінскай вобласці ў гонцы са стральбой на 20

кіламетраў заняў другое месца, праіграўшы італьянцу Пятрыку Фаўрэ ўсяго 8 секунд.

БАТУТ. У прыгарадзе Капенгагена, невялікім гарадку Хаслеў, прайшоў чацвёрты этап Кубка свету. Удзельнічалі каманды трынаццаці краін. Зборная Беларусі заняла першае месца. На яе ліку тры залатыя і адзін сярэбраны медаль.

Найбольш вызначыліся віцэбчане Галіна Лебедзева і Дзмітрый Паляруш, гамяльчанка Наталля Карпенка.

КІДАННЕ МОЛАТА. Летам гэтага года беларуская спартсменка Святлана Судак устанавіла сусветнае дасягненне — 67 метраў 34 сантыметры. Але, як стала толькі што вядома, рэкорд не будзе зарэгістраваны Міжнароднай федэрацыяй лёгкай атлетыкі. Прычына такая: у нашай рэспубліцы няма сваёй тэст-лабараторыі на допінг.

ПЛАВАННЕ. Чацвёртае месца сярод дваццаці васьмі каманд занялі беларускія спартсмены на першынстве Сусветнай лігі па плаванні ў ластах, што прайшло ў Браціславе.

КАНЬКІ. Новы рэкорд Беларусі на дыстанцыі 5 кіламетраў устанавіў Віталь Навічэнка — 7 мінут 3,21 секунды. Спартсмен выступаў у Германіі на першым этапе Кубка свету.

ФІГУРНАЕ КАТАННЕ. У Японіі прайшлі міжнародныя спаборніцтвы. Прыемна адзначыць, што другое месца сярод танцавальных дуэтаў занялі беларускія фігурысты Таццяна Наука і Самвел Гезалян.

ГАНДБОЛ. Чарговы тур першынства Балтыйскай лігі прайшоў у Каўнасе. Лідэры спаборніцтваў Літва-1 і Беларусь-1 яшчэ больш павялічылі адрыў ад іншых каманд. Чарговы тур пройдзе ў студзені ў Мінску.

ШАНОЎНАЕ СПАДАРСТВА!

Згуртаванне беларусаў свету “Бацькаўшчына” падтрымлівае сувязі з калгасам, які знаходзіцца ў Маладзечанскім раёне і які раней меў назву “Шлях Леніна”. Гэты калгас быў адным з фундатараў Першага з’езда беларусаў свету, на якім і ўзнікла прапанова аб змене назвы, і цяпер ён называецца “Бацькаўшчына”. Мясціны, дзе знаходзіцца калгас, маюць сваю багатую гісторыю, звязаную з імёнамі выдатных дзеячаў беларускага адраджэння — А. Уласава, Б. Тарашкевіча, С. Рак-Міхайлоўскага і інш. Кіраўніцтва “Бацькаўшчыны” ў асобе старшыні калгаса, дырэктар мясцовай школы шчыра рупяцца пра адраджэнне беларускае мовы і культуры ў сваіх мясцінах. Найперш мяркуецца стварыць краязнаўчы музей у Граніцкай школе.

ЗБС “Бацькаўшчына” звяртаецца да тых нашых суайчыннікаў, якія паходзяць з вёсак Радзеўцы, Гарнякі, Гранічы (Ігранчы), Сыравічы, Пяціюлі (Нова), Максімаўка, Кліманты, Загорцы, Імена (Дубкі), М. Бакшты, В. Бакшты, М. Бор, В. Бор, Бор-1, Бор-2, Бор-3, Бор-4, Бор-5, Каморнікі, што цяпер уваходзяць у Граніцкі сельсавет Маладзечанскага раёна, з просьбай дапамагчы ствараемому музею матэрыяламі, фотаздымкамі, успамінамі для фармавання экспазіцыі.

Вашых адказаў чакаем па адрасе:

220050, Беларусь, г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 15. ЗБС “Бацькаўшчына”.

УПРАВА ЗБС “БАЦЬКАЎШЧЫНА”.

ВАС ШУКАЮЦЬ І ЧАКАЮЦЬ СВАЯКІ

Родныя шукаюць **ДАНІЛІНУ** (Даніліну) **Ганну Рыгораўну** і **СТРЫГЕЛЬСКАГА** **Андрэя Рыгоравіча** ці іх дзяцей. Яны нарадзіліся ў вёсцы Панічы (Слуцкі раён, Мінская вобласць), даводзяцца роднымі цёткай і дзядзькам **СТРЫГЕЛЬСКАЙ** **Еве Фёдарэўне** (1918 года нараджэння). З’ехалі ў ЗША да 1917 года. У 40-х гадах

Даніліна Г.Р. жыла ў Чыкага (штат Ілінойс). Калі хто-небудзь ведае пра лёс маіх родных, прашу паведаміць на адрас:

Беларусь, Мінск, 220085, пр. Ракасоўскага, д.109, кв. 66. **ЮРЦАВАЙ** **Марыне** Пятроўне.

БЛЯСК У КЛУБАХ ДЫМУ

[Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.]

— Нельга казаць, што ўсе набытыя за мяжой легкавышкі старыя, — гаворыць ён. — Але давайце прааналізуем, хто садзіцца за руль. Часцей за ўсё гэта маладыя хлопцы і дзяўчаты. Тыя, хто любіць шыкануць, перавысіць дазволенаю хуткасцю. А прафесійных навякаў, практыкі няма. І як вынік — аварыя, ды яшчэ не абыходзіцца без ахвяр.

Аўтаінспектар закрануў бапючую тэму. Набыць правы на кіраванне аўта транспартам не цяжка, калі... Калі маеш грошы. Неяк на вуліцы Мінска мяне спынілі двое і прапанавалі купіць

за 300 долараў... вадзіцельскія правы. Заставалася толькі ўпісаць маё прозвішча. Адкуль гэтыя бланкі? Нехта мае да іх доступ, нескладана іх і падрабіць. Невук-вадзіцель, набыўшы такім чынам правы, не толькі на іншамарцы, але і на айчынай машыне дзядзе да бяды.

Не прыстасаваныя для хуткай язды і нашы дарогі. Яны не вытрымліваюць ніякай крытыкі. Аўтамагістраль Брэст—Масква, ці, як яе ахрысцілі ў васьмідзсятых гадах, “алімпійская траса”, задумвалася як дарога N 1 у Еўропе. Прайшло ўсяго паўтара дзесятка гадоў, як яна ўступіла ў строй, а стан яе пакідае жадаць многа лепшага.

Праехаўшы па трасе, пераконваешся, што рэспубліканскае аб’яднанне “Белаўтастрада” мала хвалюецца пра стан падуладнай яму дарогі. Ремонт, што часткова вядзецца на невялікіх адрэзках, зацягваецца часам на месяцы. Дрэнна клапоцяцца аб стане магістралі і дарожныя службы. Гэта паказалі і сёлетнія першыя галаледы: то пясчак не паспелі падвезці, то механізмы, што раскідаюць яго, зламаліся. А “Белаўтастрада” ж дзяржава адпуская немалыя сродкі на ўтрыманне трасы, многіх пабудуў і тэхнічных збудаванняў, размешчаных на ёй.

Але некалькі гадоў назад са згоды былога кіраўніцтва

Міністэрства ўнутраных спраў дзве трэці збудаванняў, дзе размяшчаліся пасты ДАІ, аб’яднанне законсервавала, а многія перадало ў арэнду кааператараў, якія адкрылі ў іх кафэ. Такія адносіны здзівілі не толькі іншаземцаў, якія прывыклі да парадку на дарозе, але і айчынных аўтааматараў. На трасе павялічылася аварыйнасць, усё часцей за рулём сталі з’яўляцца п’яныя вадзіцелі.

Цяперашняе кіраўніцтва МУС вырашыла вярнуць усё на сваё месца. Але “Белаўтастрада” прапаноўвае МУС пераабсталяванне пасты ДАІ самім і аднаўляць, плаціць за іх арэндную плату, выстаўляе іншыя фінансавыя прэтэнзіі.

Тым не менш без дадатковага штата супрацоўнікаў ДАІ ўсё больш цяжка наводзіць на трасе парадак. Ды і аснашчэнне інспектараў павінна быць значна лепшым, больш сучасным. Узяць хаця б ліхачоў, што імчаць на іншамарках па трасе з хуткасцю 160–180 кіламетраў у гадзіну, ствараючы аварыйную сітуацыю. На старых жа міліцэйскіх “Жыгулях” ды “Масквічах” іх не дагоніш. А пра тое, што робяць яны шмат бяды, гавораць лічы. Толькі на адрэзку трасы, што праходзіць па тэрыторыі Брэсцкай вобласці, за дзесяць месяцаў гэтага года ўчынена 51 дарожна-транспартнае здарэнне, загінула 24 чалавекі, паранена 47.

Ёсць пра што задумацца!

Яўген ТУРАЙКЕВІЧ.

Рэдактар Вацлаў МАЦКЕВІЧ

ЗАСНАВАЛЬНІК:

Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом (таварыства “Радзіма”).

НАШ АДРАС:

220005, МІНСК, ПРАСПЕКТ

Ф. СКАРЫНЫ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Пазіцыя рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках “Голасу Радзімы”, не з’яўдзяцца супадаюць.

Газета набрана і звярстана ў камп’ютэрным цэнтры рэдакцыі газеты “Вечерний Минск”. Адрэкавана ў друкарні “Беларускі Дом друку”. Тыраж 6 000 экз. Індэкс 63854. Зак. 51. Падпісана да друку 19. 12. 1994 г.